

# RIKSDAGENS PROTOKOLL



Nr 46

FÖRSTA KAMMAREN

1967

23—24 november

## Debatter m. m.

### Torsdagen den 23 november

Sid.

#### Svar på enkla frågor:

av herr Virgin (h) ang. visst symposium för u-ländernas industrifrågor .....	3
av herr Svenungsson (h) ang. rätt för svenska fiskare till om- lastning i norsk hamn .....	6
av fru Ohlsson, Lilly, (s) om tillämpning av metoder för smärt- fri förlossning .....	6
av herr Nilsson, Ferdinand, (cp) ang. snabbare överlämnande till riksdagen av beslutade propositioner .....	8

Svar på interpellation av herr Brundin (h) ang. beskattningen av eldningsolja .....	10
--	----

Interpellation av herr Nilsson, Yngve, (h) ang. restitution av ben- sinskatt för självgående betskördemaskiner .....	12
---	----

#### Meddelande ang. enkla frågor:

av fru Hultell (h) om åtgärder mot förorening från fartyg i inre farleder .....	12
av herr Strandberg (h) om höjning av hastigheten i tätort till 50 km/tim. ....	12
av herr Ahlmark (fp) om sänkning av rösträttsåldern till 18 år	12
av herr Lundström (fp) om höjning av hastigheten i tätort till 50 km/tim. ....	12

### Fredagen den 24 november

Den allmänna varuskatten .....	13
Interpellation av herr Eriksson, Karl-Erik, (fp) ang. sysselsätt- ningsläget i Värmland .....	45
Meddelande ang. enkel fråga av herr Arvidson (h) ang. anlägg- gande av reningsverk för avloppsvatten .....	46

**Samtliga avgjorda ärenden****Fredagen den 24 november**

Sid.

Bevillningsutskottets betänkande nr 55, ang. ändring i förordningen om allmän varuskatt .....	13
---	----

---

## Torsdagen den 23 november

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollet för den 15 innevarande månad.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 342, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om tilllägg till vissa trafiklivräntor, m. m., såvitt propositionen hänvisats till bevillningsutskottet; samt

nr 343, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 6 juni 1941 (nr 416) om arvsskatt och gåvoskatt.

### Ang. visst symposium för u-ländernas industrifrågor

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON erhöll ordet för att besvara herr *Virgins* (h) fråga angående visst symposium för u-ländernas industrifrågor, vilken fråga inlagts i kammarens protokoll för den 15 november, och anförde:

Herr talman! Herr *Virgin* har frågat om skälen för att regeringen beslutat att icke sända någon svensk representant till det symposium för u-ländernas industrifrågor som skall äga rum i Athen den 29 november.

Jag vill först understryka att beslutet icke på något sätt får uppfattas som ett ställningstagande mot symposiet och dess arbete. Sverige har spelat en aktiv roll vid tillkomsten av FN:s organisation för industriell utveckling (UNIDO), som organiserar symposiet. Vi har upprepade gånger framhållit att

vi tillmäter FN:s arbete för att främja u-ländernas industri den största betydelse och vi kommer fortsättningsvis att ge vårt fulla stöd åt detta arbete.

Orsaken till beslutet att inte delta i symposiet var att regeringen — mot bakgrund av vår allmänt kända inställning till den nuvarande regimen i Grekland — inte önskade medverka vid detta FN-symposium, därför att det kunde komma att utnyttjas för syften, som inte har någonting med arbetet på u-ländernas industrialisering att göra. Under frågans behandling i FN markerade vi från svensk sida klart vårt motstånd mot att förlägga symposiet till Grekland. Då det visade sig inte finnas tillräckligt stöd för den länge diskuterade tanken att förflytta symposiet till ett annat land beslöt regeringen helt avstå från svensk representation i detsamma.

Herr *VIRGIN* (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka hans excellens utrikesministern för svaret på min fråga.

Utrikesministern säger att ställningstagandet inte får uppfattas såsom riktat mot symposiet, men det lär vara svårt att förneka att ställningstagandet i själva verket ändå riktar sig mot symposiet. Han säger att den demonstration som regeringen gör riktar sig mot regimen i Grekland. Men så är det inte — i själva verket riktar den sig mot FN, som i laga former har beslutat att symposiet för u-ländernas industrifrågor skall hållas i höst och vara förlagt till Athen.

Jag förstår faktiskt inte hur man kan, som statsministern häromdagen gjorde, med stor kraft betona att vi i vår politik skall stödja FN och stödja oss på

**Ang. visst symposium för u-ländernas industrifrågor**

FN men samtidigt i uppseendeväckande former underkänna av FN fattade beslut.

Demonstrationens verkningar, i den mån det blir några sådana, går inte heller ut över regimen i Athén utan drabbar u-länderna. De fäster stora förhoppningar vid symposiet — måhända överdrivna sådana — men de tror faktiskt på stora och betydelsefulla resultat och är allvarligt bekymrade över ingrepp som skulle kunna inverka störande på symposiets lyckosamma förlopp.

Statsministern har — i dag, tror jag — avrest för att göra officiellt besök i ett diktaturland och för att där, förmodar jag, uttala förhoppningar om fortsatta vänskapliga relationer och ett vidgat samarbete på skilda områden. Jag har ingenting att erinra mot detta — det hör till umgängeskicket för en stat som vill vara alliansfri och stå neutral. Men jag undrar vad det är för konsekvens i att samtidigt förklara sig förhindrad att ens vistas i ett annat diktaturland för att där syssla med frågor, som inte rör det landet utan u-länderna.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Jag skall bara, herr talman, göra ett par anmärkningar till vad herr Virgin nyss yttrade. Först vill jag då understryka, att vad som skett i Grekland och vad som väckt så stor uppmärksamhet i den svenska opinionen är att man nu genomfört en militärdiktatur i Europa, vilken kommit till stånd under uppseendeväckande former. Enligt mitt förmenande har man på mycket sunda och riktiga grunder reagerat från den svenska allmänhetens och jag tror också från de svenska politiska partiernas sida, alldeles oavsett partifärg.

Som jag förut sagt är det inte alls så att vi riktar oss mot FN, utan vi riktar oss mot en företeelse som är uppseendeväckande just för att den äger rum i vår egen världsdela.

Jag tror mig vidare kunna försäkra herr Virgin, att man från u-landshåll inte heller betraktar det som en reaktion mot FN eller mot u-länderna. Jag kan bara citera vad andra utskottet i en rapport har förklarat. Man sade att man förstod de reservationer, som har uttryckts, och några av dem tillade — det gäller u-länder — att de i vissa avseenden kunde sympatisera med den hållning som länder intagit vilka uttryckt reservationer som vi mycket tidigt deklarerade. Man kunde inte heller förrän på ett sent stadium bestämt förutsäga vad den slutliga linjen skulle bli bland u-länderna, och inställningen bland dessa var på intet sätt enhetlig. Utöver den på principskäl grundade motviljan mot en ändring betonade man i främsta hand en önskan om att undvika någonting som kunde äventyra positiva resultat.

Därtill kom att UNIDO-sekretariatet hade kunnat förlägga symposiet till Genève eller Wien och det skulle till och med för detta symposium bli lägre kostnader än dem som man ådrar sig i Athén.

Då man nu från grekisk sida — jag tänker på militärregimen — otvivelaktigt kommer att utnyttja symposiet för sin egen räkning, har vi från svensk sida intagit denna ståndpunkt.

Dessutom kan jag berätta för herr Virgin att av de länder som är anslutna till Förenta Nationerna har 75 anmält sitt deltagande, 25 har meddelat att de inte kommer till Athén, och ett 30-tal har ännu inte fattat något beslut.

Herr VIRGIN (h):

Herr talman! Jag medger gärna, herr utrikesminister, att reaktionen i Sverige är stark mot regimen i Athén. Jag kan också säga, att jag delar den. Jag har ingenting till övers för diktaturer, och jag har ingenting till övers för diktaturen i Grekland.

Men vad jag inte riktigt kan förstå är att den skulle vara värre än diktaturer

**Ang. visst symposium för u-ländernas industrifrågor**

i andra länder och hur den skulle skilja sig från statsskicket i länder, med vilka vi upprätthåller vänskapliga förbindelser och vilka vi till och med ger understöd i form av u-hjälp.

Utrikesministern säger att regimen i Grekland kommer att utnyttja symposiet för sina egna syften. Jag tror nog, och jag stöder mig då på erfarenheter från mitt deltagande i diskussionen om detta i New York, att kommunistländernas och Sveriges agerande i detta fall närmast ledde till en förstärkning av den grekiska regimen prestige.

Jag lyssnade på debatten i FN:s andra utskott, när denna fråga behandlades och jag hörde personligen de starka vädjanden som u-länderna riktade till kommunistländerna och till Sverige att inte vidmakthålla beslutet att utebli från symposiet i Athén.

Dessa vädjanden bryr sig regeringen tydligen inte om.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Det är väl riktigt att det finns u-länder som har vädjat till oss svenskar att vi skulle delta i detta symposium, men eftersom vi från svensk sida på ett tidigt stadium reagerat mot militärregimen i Grekland och klart uttalat vår tveksamhet om ett eventuellt deltagande, så var detta inte obekant för u-länderna. De har också, som jag nyss citerade, förklarat att de har förståelse för våra synpunkter.

Det finns tidigare exempel på att den nuvarande diktaturregimen i Grekland har utnyttjat internationella konferenser för att stärka sin regims prestige.

När Sverige liksom en del andra länder har vänt sig till kommissionen för de mänskliga rättigheterna och påtalat vad som sker under den nya regimen i Grekland, så tycker jag att det är konsekvent, att vi med utgångspunkt härifrån visar allvaret i de synpunkter som vi för fram.

Därför har vi handlat som vi gjort, och vi är inte ensamma. Jag nämnde att 25 länder redan sagt nej och att 30 ännu inte har beslutat sig.

Herr VIRGIN (h):

Herr talman! Såvitt jag vet, framlades det inte från svensk sida eller från någon sida över huvud taget något förslag i andra utskottet om flyttning av symposiet från Athén.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Det är riktigt att det inte lades fram något direkt förslag om en förflyttning, men det berodde på att man inte ville ha en omröstning om den saken. Men herr Virgin kan väl inte bestrida, att vi har aktualiserat frågan och att vi hänvisat till möjligheterna att förlägga symposiet till Genève eller till Wien. Emellertid ville vi inte driva frågan till sin spets, eftersom vi trodde — allra helst som man i Genève hade deklarerat att man där gärna tog emot symposiet — att hänsyn skulle tas till våra synpunkter medan tid var.

Herr VIRGIN (h):

Herr talman! Jag tycker nog att det är riktigt att regeringen inte drev frågan till sin spets vad beträffar en förflyttning. Men man undrar då varför regeringen ovillkorligen skulle driva den till sin spets när det gällde deltagandet.

Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena NILSSON:

Herr talman! Vi gjorde ingenting annat än vad vi uttalat, när frågan diskuterades. Vi sade att risken fanns för att vi inte kunde låta oss representera, om symposiet förlades till Athén. Sedan bara effektuerade vi det som vi då talade om.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

### Om tillämpning av metoder för smärtfri förlossning

#### Ang. rätt för svenska fiskare till omlastning i norsk hamn

Herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet **HOLMQVIST** erhöll ordet för att besvara herr *Svenungssons* (h) fråga angående rätt för svenska fiskare till omlastning i norsk hamn, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 15 november, och yttrade:

Herr talman! Herr *Svenungsson* har frågat om jag vill medverka till att svenska fiskare tillförsäkras rätt till omlastning av fiskefångster i norsk hamn.

Frågan om rätt för svenska fiskare att omlasta sina fångster i norsk hamn har aktualiserats av den svenska regeringen i skilda sammanhang. Frågan har tagits upp dels i särskilda fall genom svenska beskickningen i Oslo, dels mera generellt inom Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet.

Herr **SVENUNGSSON** (h):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet *Holmqvist* för svaret på min fråga, ett svar som inte bara röjer ett positivt ställningstagande från statsrådets sida utan också klargör vad som från regeringens sida har åtgjorts i detta ärende.

Jag vill bara med några ord belysa det spörsmål, som i dag är särskilt aktuellt.

Arbetsvillkoren för svenska fiskare på norskt territorium utgör sedan länge en svår belastning för västkustfiskarna, som upplever dem som ett tungt handikapp. Den norska inställningen är så mycket mera svårbegriplig mot bakgrunden av den generositet som visas norska fiskare i svensk tillförselhamn.

Problemet är ju svårigheterna för våra fiskare att få göra omlastningar i norska hamnar. Vid lugnt väder kan sådana omlastningar göras till havs, men vid sjögång är det omöjligt. Syftet med de norska bestämmelserna är tydligen att förmå de svenska fiskefartygen

att gå hem vart och ett med sin last. Det är naturligtvis konkurrensskäl som ligger bakom, och det kan ju vara begripligt ur norsk synpunkt. Men om man har i minnet det svenska importöverskottet — 1966 importerade Sverige fiskvaror för i runt tal 93 miljoner från Norge och exporterade för cirka 6 miljoner till Norge — borde ändå ett större hänsynstagande från norsk sida, när det gäller dessa praktiska olägenheter, te sig rimligt. Mot den bakgrunden hade en ökad direktlandning eller försäljning också varit naturlig.

Att frågan aktualiserats på nytt beror dels på de svåra väderleksförhållandena innevarande höst, dels på det stundande vintersillfisket. Då våra fiskare nu börjar bli hänvisade till norska baser för sitt vinterfiske är det begripligt, om de efterlyser en något rimligare behandling. De behöver ett generellt tillstånd att få lasta om sina fångster på ett eller ett par fiskefartyg, som sedan kan vidarebefordra de gemensamma kvantiteterna för försäljning till marknadspris i dansk eller svensk hamn. Nu nödgas de antingen var för sig avyttra dessa delfångster till underpris — oftast till fiskmjöl — eller rentav vråka fisken i sjön som för gammal, då den avbrutna fiskresan återupptages.

En omlastningsrätt skulle *något* förbättra den svaga lönsamhet som genom dansk devalvering ytterligare försämrats.

Jag uttalar den förhoppningen, att frågan på något sätt skall kunna lösas. Vi har ju ändå ett nordiskt samarbete. Jag tackar än en gång för svaret.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

#### Om tillämpning av metoder för smärtfri förlossning

Herr statsrådet och chefen för socialdepartementet **ASPLING** erhöll ordet för att besvara fru *Lilly Ohlssons* (s)

### Om tillämpning av metoder för smärtfri förlossning

fråga om tillämpning av metoder för smärtfri förlossning, vilken fråga in- tagits i kammarens protokoll för den 16 november, och anförde:

Herr talman! Fru Lilly Ohlsson har frågat om jag avser att ta initiativ till att metoder, som syftar till smärtfri förlossning och som redan tillämpas på några håll i landet, blir allmänt förekommande vid våra barnbördskliniker.

Vid förlossningsavdelningarna används olika medel för att åstadkomma smärtlindring vid förlossningen. På senare tid har en metod med lokalbedövning — som är känd sedan 40 år — åter tagits i bruk både i Sverige och på många håll i utlandet. Denna metod, som i vårt land kallats västerviksmetoden, har rönt stort intresse. För att närmare utreda denna metod och andra vanligen förekommande smärtlindrande åtgärder tillsatte medicinalstyrelsen i början av året en särskild expertgrupp. Denna har till uppgift att pröva frågan allsidigt och därvid beakta såväl moderns och barnets bästa som möjligheterna för barnmorskorna att använda olika medel i sitt arbete. I avvaktan på resultatet av expertgruppens arbete har medicinalstyrelsen ansett det lämpligt att vänta med att utfärda en rekommendation beträffande metoder som syftar till smärtfri förlossning.

FRU **OHLSSON, LILLY**, (s):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för socialdepartementet få framföra mitt tack för det mycket positiva svaret på frågan.

Min fråga avser inte att föregripa den utredning som nu görs av expertgruppen. Den hälsar jag med tillfredsställelse. Bakgrunden är att många kvinnor önskar en redovisning av vad som sker på smärtlindringens område. Genom pressen vet de att smärtlindring ges på en del av våra kvinnokliniker. De undrar varför inte detta tillämpas på alla våra förlossningsavdelningar. Att en utredning äger rum vet de flesta inte om.

I augusti 1966 framfördes i en TV-diskussion frågan om smärtfri förlossning. I diskussionen deltog fyra manliga läkare. Den var menad som en upplysning. Men på grund av den tveksamhet, som rådde angående riskerna för mor och barn och de lämpliga metoderna för bedövningen, klarlades inte vad mödrarna önskade veta. För dem som lyssnade blev hela problemställningen förvirrande. Det fanns vissa risker, det visste de. Men vari bestod riskerna?

Att ett behov föreligger för regional smärtlindring kan man svara ja till. Den tillgång till narkos som ges i slutskedet av förlossningen finns inte på alla våra förlossningsavdelningar. Orsaken kan delvis vara bristande personella resurser. Trots anestesis utveckling och bättre teknisk utrustning kan narkosen av vissa medicinska skäl ibland vara olämplig. Men det finns också kvinnor som vill vara vakna när deras barn föds. Därför föreligger det ett behov av regional smärtlindring, men jag är fullt införstådd med att den måste uppfylla kraven på säkerhet för mor och barn, vara smärtlindrande för en vaken patient och lätt att anlägga för läkare eller barnmorska. Detta är mycket värdefullt.

Det är naturligtvis också värdefullt att mödrarna under graviditeten får en psykologisk handledning av en erfaren och kunnig barnmorska som har tid ägna sig åt den goda hjälp som mödragymnastiken ger och att de personella resurserna blir sådana att alla kvinnor får möjlighet att delta i kurser med andningsgymnastik och avslappningsteknik tillsammans med mödragymnastik. Undervisningen bör även omfatta kunskap i förlossningens fysiologi. Denna kunskap ger lugn och fysisk och psykisk balans inför den kommande förlossningen.

Herr talman! På mödravårdscentralerna och på mödravårdsstationerna finns en rik flora av broschyrer med råd och anvisningar till mödrarna. Vo-

**Ang. snabbare överlämnande till riksdagen av beslutade propositioner**

re det inte värdefullt, herr statsråd, med en information om vad som sker, nämligen att en utredning pågår inom denna expertgrupp? Dessutom borde informationen kompletteras genom press, TV och radio.

Herr statsrådet ASPLING:

Herr talman! Jag föreställer mig att när medicinalstyrelsen är färdig med sin utredning, kommer den också att finna lämpliga metoder för upplysning och information om allt detta.

Fru OHLSSON, LILLY, (s):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för detta svar.

Men saken är den, att det är många kvinnor som väntar på denna utredning. Jag har lärt mig här i riksdagen att fara varsamt fram med frågor som är under utredning. Paul Valéry har sagt en sak om politik. Jag kanske kan citera det, ty det kanske kan vara i någon mån användbart när det gäller utredningar. Han sade: »Det är konsten att hindra människorna att lägga sig i vad som angår dem.»

Som ett litet försvar vill jag säga, att smärtlindring vid förlossning angår oss kvinnor!

Överläggningen ansågs härmed slutad.

**Ang. snabbare överlämnande till riksdagen av beslutade propositioner**

Herr statsrådet GEIJER erhöll ordet för att besvara herr *Ferdinand Nilssons* (cp) fråga angående snabbare överlämnande till riksdagen av beslutade propositioner, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 15 november, och yttrade:

Herr talman! Herr Ferdinand Nilsson har den 15 november frågat om jag uppmärksammat att proposition angående lokalisering, som beslutades den

10 denna månad och som meddelats till pressen för publicering följande dag, ännu inte föreligger på riksdagens bord än mindre tillställts riksdagens ledamöter.

Herr Nilsson har vidare frågat om jag vill föranstalta om åtgärder beträffande praxis vid propositionsavlämnandet varigenom tidsskillnaden mellan konseljbeslut om propositioner då dessa blir offentliga och överlämnandet till riksdagen och dess ledamöter nedbringas.

Givetvis är det en strävan inom statsdepartementen att tiden mellan Kungl. Maj:ts beslut om proposition och propositionens avlämnande till riksdagen blir så kort som möjligt. Av tryckeritekniska och andra skäl möter det dock ofta hinder att expediera beslut om proposition förrän någon tid efter beslutet.

I det fall som herr Nilsson torde åsyfta avlämnades proposition till riksdagen den 16 november.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag ber att få tacka statsrådet Geijer för att han har varit vänlig nog att besvara den fråga jag ställde. Jag hade varit ännu gladare om han hade beklagat, att det går som det går i dessa ärenden. Men det gjorde han inte. Han säger att det är en strävan, men att det ofta möter hinder. På den punkten är han och jag fullständigt överens — det möter ofta hinder. Det är vad jag anser mig kunna konstatera.

Att jag tog upp denna fråga just i anknytning till det jag betraktade som en lokaliseringsproposition, alltså tilläggspropositionen, där lokaliseringsfrågorna spelar en ganska väsentlig roll — det rör sig i det ena fallet om 50 och i det andra om 100 miljoner kronor, och det är ju inte småslantar — berodde på att det inte bara var så, att arbetsmarknadsstyrelsen och Kungl. Maj:t fattade sina beslut då, utan det blev en ganska vidsträckt publicitet för



**Ang. snabbare överlämnande till riksdagen av beslutade propositioner**

saken. Vi kan titta på hur det såg ut till exempel i Dagens Nyheter. Över fyra spalter meddelas: Lokaliseringsstödet vidgas — regeringen höjer 150 miljoner.

Jag bryr mig inte om detaljerna. Statsrådet Geijer och jag är inte ansvariga för vad som står i tidningarna, men jag vill konstatera att det var ett ganska flagrant fall. När jag sedan kollade upp, att tidningen fått informationer från allra bästa håll, ansåg jag mig böra påtala att man först spelar ut en sådan där sak och att riksdagen sedan får vänta ungefär en vecka. Det är inte bra! Jag tycker att statsrådet kunde ha sagt det.

När statsrådet säger att det beror på tryckeritekniska och andra skäl, så undrar jag om det inte kunde göras något litet åt det. Jag vidgade saken för att jag så att säga inte ville hänga upp den bara på slarv i ett fall, ty vi vet som sagt att det ofta händer att man får vänta några dagar. I detta fall innebär det, att om man begärt förlängd motionstid så hade väl denna fråga behandlats efter Lucia-dagen, och det hade väl ändå varit lite sent.

Bortsett från detta var det anledning att påtala den. Här får besluten fattas, pressen informeras och så frågar folk oss: Nå, vad står det i den där propositionen?

Det vet vi inte ty den har inte kommit till oss, den har vi inte fått än.

Och när det sedan kommer något korrektorexemplar till kanslit, då dröjer det åtminstone någon dag, och vill det sig illa att det är en fredag så dröjer det till tisdagen, innan riksdagsmännen får exemplaren.

Det hela bör man kunna ordna på ett bättre sätt, och jag tycker inte att jag i oträngt mål har påtalat denna sak. Vi borde vara överens om att den inte är ordnad på ett tillfredsställande sätt för närvarande.

Herr statsrådet GEIJER:

Herr talman! Bara ett par små förtydliganden. Såsom nämndes i svaret förflyter det i allmänhet en viss tid mellan beslut om proposition och propositionens avlämnande till riksdagen. Anledningen är, såsom sades i svaret, först och främst att tryckningen tar sin tid. Man kan meddela trycklov först när beslutet föreligger, och sedan kan vissa redaktionella jämkningar behöva vidtas.

Sedan vill jag tillägga, eftersom herr Ferdinand Nilsson har tagit upp frågan om publiceringen, att man från en propositions offentliggörande bör hålla isär den förhandsinformation som ofta lämnas om tillämnade åtgärder från regeringens sida. Sådan information ges ofta på ett mycket tidigt stadium, och den ingår som ett naturligt led i den fortlöpande politiska diskussionen. Den sker som bekant på olika vägar — genom offentliga anföranden, genom inlägg i politiska debatter, tidskriftsartiklar och presskommunikéer. Mot ett sådant förfaringsätt torde man inte gärna kunna göra några berättigade invändningar.

Det kan väl också i sammanhanget erinras om, herr Ferdinand Nilsson, att propositioner som gäller politiskt viktiga beslut ofta blir offentliga innan de läggs fram i riksdagen på grund av att förslag till lagstiftningsåtgärder remitteras till lagrådet. Då blir ju propositionen offentlig långt innan den har expedierats till riksdagen. Det kan ju vara en förklaring. Vi är överens om att sträva efter att det blir minsta möjliga tidsutdräkt.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Jag vill fästa uppmärksamheten på statsrådets sista ord, som kanske gav en glimt av att det kunde tänkas att det blev något bättre. Det har statsrådet inte lovat, men han har antytt att det var »önskvärt» att det blev litet bättre.

### Ang. beskattningen av eldningsolja

Jag vet mycket väl att när ett beslut är fattat och blivit offentligt, då har pressen rätt att ta del av det. Det är inte detta saken gäller. Men om man t. ex. får vänta ända till den 10 november på en proposition, förefaller det mig som om den då kunde vara uppsatt för tryckning också, så att det inte behövde ta en vecka att trycka den.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

---

### Ang. beskattningen av eldningsolja

Ordet lämnades härefter till herr statsrådet och chefen för finansdepartementet STRÄNG, som tillkännagivit, att han hade för avsikt att vid detta sammanträde besvara herr *Brundins* (h) interpellation angående beskattningen av eldningsolja, och nu anförde:

Herr talman! Herr Brundin har i en interpellation frågat mig om jag vill medverka till sådan avvägning av skatten på eldningsoljor att användningen av renare eldningsolja stimuleras.

Som jag framhöll i ett svar på samma spörsmål i andra kammaren i förra veckan är de ökade luftföroreningarna ett ytterst allvarligt problem, som kräver sin lösning. Den av interpellanten ifrågasatta åtgärden att genom ändringar av skattesatserna för energiskatten på eldningsoljor nå en priseffekt, som stimulerar en övergång till de mindre luftförorenande tunna oljorna, är emellertid inte så enkel som den kan tyckas vara.

Vad det här ytterst gäller är om den indirekta beskattningen skall användas som ett instrument för att dirigera konsumtionen i viss riktning. På vissa områden har vi ett sådant syfte med beskattningen, t. ex. i fråga om beskattningen av alkoholhaltiga drycker. Den generella indirekta beskattningen och energiskatten, som får ses som ett komplement till denna, har man velat hålla i princip neutral. Skall man gå ifrån

den principen måste man göra klart för sig vilka konsekvenser detta medför. Under den givna förutsättningen att skatteinkomsterna blir oförändrade får en omläggning av energiskatten till förmån för den tunna och renare oljan en kostnadsfördyrande verkan för bl. a. vissa svenska industrier och större värmeförbrukare, medan andra kan få sänkta kostnader. Effekten kan i vissa fall bli högst kännbar med hänsyn till gjorda investeringar, vilket visar att frågan måste närmare övervägas och utredas. Även om konsumtionens inriktning i viss utsträckning kan påverkas i gynnsam riktning är det dock högst tveksamt om man kan nå någon lösning av det här aktuella problemet enbart genom en ändrad beskattning av eldningsoljorna. Skulle man slopa skatten på den tunna oljan helt och kompensera skattebortfallet härav genom en höjd beskattning av de tjocka oljorna kan det likväl komma att kvarstå en kostnadsskillnad till de tjocka oljornas fövör.

Jag är därför inte beredd att nu föreslå sådana åtgärder, som frågeställarna efterlyst. Det kan dock finnas anledning att ändra ifrågavarande skattesatser och jag har för avsikt att förutsättningslöst utreda frågan om energibeskattningen.

Vissa positiva resultat i fråga om luftföroreningarna kan emellertid vinnas omedelbart genom övergång till tunn olja för uppvärmning av bostads- och kontorsfastigheter. Regeringen beslöt den 6 september i år att sådan olja skall användas för statens fastigheter i Stockholm. Jag hoppas att kommunala och privata fastighetsägare skall följa detta exempel. De konsekvenser detta kan få på hyrorna eller de kommunala utgiftsstaterna bör vara överkomliga med hänsyn till de värden, som står på spel.

Herr BRUNDIN (h):

Herr talman! Jag tackar finansministern för svaret på min interpellation.

Det tillfredsställer mig att finansministern i sitt svar liksom jag i min interpellation konstaterar, att de ökade luftföreningarna utgör ett ytterst allvarligt problem.

Jag delar också finansministerns uppfattning att de indirekta skatterna i princip bör vara neutrala, dvs. inte ge preferens för en produkt framför en annan. Men det exempel på undantag från denna princip som finansministern själv nämnde, nämligen beskattningen av alkoholhaltiga drycker, bygger ju på en värdering som vägt tyngre än huvudprincipen — och enligt min uppfattning föreligger samma förhållande i det fall som här är aktuellt. Jag tillåter mig t. o. m. att tro att hälsoriskskillnaden mellan att dagligen inandas starkt förorenad luft och att inandas ren luft är större än hälsoriskskillnaden är mellan att en eller annan gång ta en sup i stället för ett glas vin.

Jag tycker därför, när jag har anledning tro på finansministerns uttryckta oro för allvaret i den fortlöpande luftföreningen, att det borde vara möjligt för finansministern att övervinna de principiella betänkligheterna mot en av mig avsedd avvägning av beskattningen av eldningsolja.

Man kan måhända inte enbart härigenom helt åstadkomma en övergång till användning av bara svavelfattiga oljor, men en sådan skatteavvägning, tillsammans med ökad upplysning, skulle starkt medverka till en för hela folket betydelsefull ändring av konsumtionsinriktningen av eldningsolja.

Jag förstår att man inte utan vidare kan göra en sådan här skatteomläggning, förutsättningarna och konsekvenserna måste självfallet studeras. Men detta problem är alltför allvarligt för att få dväljas i en mångårig utredning. Att stimulera konsumtionen av svavelfattiga oljor på de svavelrika oljornas bekostnad genom en annan avvägning av beskattningen får inte heller hindras av rädsla för att den ändrade avvägningen möjligen skulle kunna medföra

Ang. beskattningen av eldningsolja risk för bortfall av en eller annan skattemiljon.

Herr statsrådet STRÅNG:

Herr talman! Jag kan trösta interpellanten med att jag inte alls funderat på något slags mångårig utredning av detta problem. Jag tror att man bör kunna undersöka och analysera problemet tämligen snabbt med åtföljande tämligen snabbt resultat.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Finansministern säger i sitt interpellationssvar att han ämnar tillsätta en förutsättningslös utredning av energibeskattningen. Det är ett generellt uttalande, som sträcker sig vidare än till bara frågan om skatten på eldningsolja, som interpellationen gäller.

Energiskatten har ju av skatteberedningen och sedan i den allmänna debatten kopplats ihop med mervärdesskatten. Jag skulle därför vilja fråga finansministern om hans uttalande innebär att något förslag om mervärdesskatt inte kommer att framläggas för nästa års riksdag. Jag föreställer mig nämligen att en utredning om energibeskattningen inte kan ske så snabbt att dess resultat kan tas upp till behandling i samband med ett förslag om mervärdesskatt nästa år.

Herr BRUNDIN (h):

Herr talman! Jag tackar finansministern för beskedet om att det här ärendet skall behandlas skyndsamt. Jag tar fasta på det beskedet och väntar på resultatet.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Föredrogs och bordlades ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 55.

**Meddelande ang. enkla frågor****Interpellation ang. restitution av bensinskatt för självgående betskördemaskiner**

Herr NILSSON, YNGVE, (h) fick därpå ordet och yttrade:

Herr talman! Jordbrukets snabba rationalisering samt det ökade kravet på minskad arbetskraft har lett till att specialmaskiner i stor utsträckning nu kommer till användning.

I betydande omfattning har de moderna skördemaskinerna utrustats med egna motorer och är således självgående.

För de självgående skördetröskorna, som drives med bensin, restitueras en del av bensinskatten i form av ett årligt belopp, som för närvarande utgör 575 kronor enligt statens jordbruksnämnds cirkulär nr 40/1959.

Det finns emellertid en typ av självgående skördemaskin som inte kan komma i fråga enligt gällande bestämmelser, nämligen betskördemaskiner, även om dessa till sitt arbetssätt väl överensstämmer med de självgående skördetröskorna.

Den självgående betskördemaskinen är en relativt ny företeelse och torde endast finnas i ett tjugotal exemplar i vårt land. Det synes mig dock angeläget att de maskiner som drivs med bensin får restitution å den utgående bensinskatten.

Med stöd av ovanstående hemställer jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet få ställa följande fråga:

Är statsrådet beredd medverka till restitution av bensinskatten för självgående betskördemaskiner redan under innevarande år?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades en av herr *Svenungsson* avlämnad motion, nr 907,

i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 153, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

**Meddelande ang. enkla frågor**

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla frågor framstälts, nämligen

*den 22 november*

av fru *Hultell* (h) till herr statsrådet och chefen för jordbruksdepartementet: »Avser Herr Statsrådet vidtagna effektiva åtgärder för att hejda föroreningen från fartyg genom fast och flytande avfall i inre farleder längs kusten och i skärgårdarna?»; ävensom

*den 23 november*

av herr *Strandberg* (h) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »Vill Statsrådet medverka till att den i samband med övergången till högertrafik införda hastighetsbegränsningen 40 km i tätorter snarast generellt höjes till 50 km?»;

av herr *Ahlmark* (fp) till herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet: »Kommer regeringen att förelägga värriksdagen förslag om sänkning av rösträttsåldern till 18 år?»; samt

av herr *Lundström* (fp) till herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet: »När avser regeringen att höja fartgränsen för motorfordon från nuvarande 40 till 50 km/tim.»

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.42.

In fidem

*K.-G. Lindelöw*

## Fredagen den 24 november

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

---

Justerades protokollet för den 16 in-  
nevarande månad.

---

Föredrogs och hänvisades till bevill-  
ningsutskottet motionen nr 907.

---

### Ang. den allmänna varuskatten

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets  
betänkande nr 55, i anledning av  
Kungl. Maj:ts proposition med förslag  
till förordning angående ändring i för-  
ordningen den 1 december 1959 (nr  
507) om allmän varuskatt jämte mo-  
tioner i ämnet.

I en den 24 februari 1967 dagteck-  
nad, till bevillningsutskottet hänvisad  
proposition, nr 47, hade Kungl. Maj:t,  
under återopande av propositionen bi-  
lagt utdrag av statsrådsprotokollet över  
finansärenden för samma dag, föresla-  
git riksdagen att antaga vid proposi-  
tionen fogat förslag till förordning an-  
gående ändring i förordningen den 1  
december 1959 (nr 507) om allmän  
varuskatt.

I propositionen hade föreslagits vis-  
sa tekniska ändringar beträffande den  
allmänna varuskatten i enlighet med  
vad som nämnts i Kungl. Maj:ts propo-  
sition 1967: 7.

Kungl. Maj:t hade erinrat om att så-  
väl i 1965 års finansplan som i propo-  
sitionen 1965: 14, med förslag om höj-  
ning av den allmänna varuskatten och  
om införande av reduceringsregeln,  
framhållits, att syftet med regeln vore  
att i möjlig mån eliminera den kost-  
nadsfördrande effekt på näringslivets  
investeringar, som automatiskt följde

av en höjning av skattesatsen. Reduce-  
ringsregeln innebure, att skatten i frå-  
ga om leveranser, uttag och uthyrning  
av maskiner och andra döda inventa-  
rier med en beräknad varaktighetstid  
av mer än tre år för stadigvarande an-  
vändning i jordbruk, skogsbruk, rörel-  
se eller annan yrkesmässig verksamhet  
skulle beräknas på endast 60 procent  
av den annars skattepliktiga omsätt-  
ningen. Regeln gällde även för reserv-  
delar, verktyg och tillbehör, som nor-  
malt inginge i leverans av reducerings-  
berättigad investeringsvara. I fråga om  
nya personbilar och andra bilar, som  
omfattades av den s. k. bilaccisen, gäll-  
de reduceringsregeln endast för den  
yrkesmässiga trafiken. Departements-  
chefen hade uttalat, att en översyn av  
reduceringsregelns utformning verk-  
ställdes icke endast för att skapa större  
klarhet beträffande tillämpningsområ-  
det för regeln utan också för att så  
långt möjligt undanröja praktiska svå-  
righeter i debiterings- och redovis-  
ningshänseende.

De föreslagna ändringarna berörde  
i nu förevarande proposition huvud-  
sakligen tre olika områden. I fråga om  
skattereduceringen innebar förslaget  
införandet av en värdegräns på 500  
kronor, vilken anknötes till varans be-  
skattningsvärde. Samtidigt begränsades  
regeln att gälla kompletta maskiner och  
inventarier, som med hänsyn till sin  
varaktighet utgjorde sådana anlägg-  
ningstillgångar, som enligt anvisning-  
arna till kommunalskattelagen voro fö-  
remål för årliga värdeminskningssav-  
drag. Varje objekt måste således upp-  
fylla såväl sistnämnda villkor som vill-  
koret om 500 kronors värde för att re-  
ducering skulle få ske. Vidare hade  
föreslagits ändringar i beskattningen  
av s. k. fasta maskiner, innebärande att

**Ang. den allmänna varuskatten**

skatt utan reducering komme att utgå i fråga om reparation och underhåll samt att monteringskostnader för sådana maskiner skulle beskattas enligt reduceringsregeln. I denna del motiverades förslaget bland annat med att det icke borde föreligga någon skillnad i beskattningshänseende mellan fasta och lösa maskiner. Slutligen hade beträffande elledningar och andra ledningar föreslagits, att de alltid skulle räknas som fastighet, vilket innebure, att ledningsmaterial icke kunde bliva föremål för reducering men att å andra sidan arbetskostnaden bleve skattefri.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 721, av herr *Edström m. fl.*, och II: 901, av herr *Adamsson m. fl.*;

2) de likalydande motionerna I: 722, av herr *Fälldin*, och II: 902, av herr *Josefson* i *Arrie m. fl.*, vari hemstälts, att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 47 måtte besluta, att reduceringsregeln för allmän varuskatt på investeringsvaror i näringslivet skulle gälla för objekt med ett beskattningssvärde av minst 200 kronor;

3) de likalydande motionerna I: 723, av herr *Gösta Jacobsson m. fl.*, och II: 903, av herr *Magnusson* i *Borås m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte

a) avslå förslaget i proposition nr 47 till ändringar i 18 § 3 mom. och anvisningarna till 18 § förordningen om allmän varuskatt; och

b) antaga i motionerna infört förslag till ändring av 18 § 1 mom. samma förordning, vilket förslag avsåg, att i varuskatteförordningen skulle införas viss avdragsrätt för köparen i det fall den skattskyldige säljaren underlåtit att reducera, då han bort göra det;

4) de likalydande motionerna I: 861, av herr *Edström m. fl.*, och II: 1066, av herr *Adamsson m. fl.*; samt

5) motionen II: 904, av herr *Nordgren m. fl.*

Till behandling i detta sammanhang hade utskottet också upptagit följande vid riksdagens början väckta, till bevillningsutskottet hänvisade motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 62, av herr *Stefanson m. fl.*, och II: 85, av herr *Öhvald m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta, att anvisningarna till 12 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt skulle erhålla i motionerna angiven lydelse, vilket förslag avsåg slopande av nu gällande undantag från skattskyldighet för verksamhet, som stat eller kommun bedreve för att tillgodose egna behov;

2) de likalydande motionerna I: 63, av herrar *Tistad* och *Stefanson*, samt II: 84, av herr *Werbros m. fl.*, vari föreslagits, att riksdagen skulle besluta, att punkten 8 i 10 § 1 mom. förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt från och med den 1 juli 1967 skulle erhålla den lydelse, motionerna visade, vilket förslag innebar, att proteser skulle undantagas från den allmänna varuskatten;

3) de likalydande motionerna I: 156, av herr *Thorsten Larsson* och herr *Wirtén*, samt II: 189, av fru *Gärde Widedemar* och herr *Mattsson*, vari hemstälts, att riksdagen måtte besluta, att konst, som försålles på utställning av vederbörande konstnärs verk, skulle vara undantagen från den allmänna varuskatten;

4) de likalydande motionerna I: 157, av herr *Lundberg*, och II: 196, av herr *Nordgren m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen måtte besluta att från och med den 1 juli 1967 undantaga proteser från den allmänna varuskatten och sålunda antaga i motionerna infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 10 § 1 mom. förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt;

5) de likalydande motionerna I: 158, av herrar *Lundberg* och *Stefanson*, samt II: 193, av herr *Larsson* i Umeå och herr *Nordgren*, vari föreslagits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle anhålla, att Kungl. Maj:t måtte framlägga förslag om ändring av upp-bördsterminerna för allmän varuskatt med verkan från och med den 1 januari 1968 i enlighet med vad i motionerna angivits;

6) de likalydande motionerna I: 321, av herr *Torsten Hansson*, samt II: 405, av herrar *Henningsson* och *Eskel*;

7) de likalydande motionerna I: 416, av herr *Bengtson m. fl.*, och II: 534, av herr *Hedlund m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t påtala, att den indirekta beskattningen av byggnadsmaterial borde få en sådan utformning, att negativ inverkan på utvecklingen av det industriella byggandet undvekes;

8) de likalydande motionerna I: 560, av herr *Fälldin*, samt II: 712, av herrar *Jonasson* och *Dockered*;

9) de likalydande motionerna I: 588, av herr *Werner*, och II: 709, av herr *Hermansson m. fl.*;

10) de likalydande motionerna I: 590, av herr *Wikberg* och herr *Johan Olsson*, samt II: 720, av herr *Lothigius*;

11) motionen I: 570, av herr *Ferdinand Nilsson*, vari hemstälts,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning och förslag avseende ett uttagande av allmänna varuskatten i parthandelsledet;

att därvid måtte omprövas ett undantagande från denna beskattning av produkter av mjöl och gryn samt potatis, mjölk, smör och margarin, enklare arbetskläder och arbetsskodon, medan lyx och överflödskonsumtion skulle högre beskattas; samt

att uttagningsprocenten vid denna skatteomläggning måtte så avvägas, att i budgetförslaget avsedda belopp vid tillgodoseende av kravet på social hänsyn och skattekraft likväl ernåddes;

#### Ang. den allmänna varuskatten

12) motionen II: 414, av herr *Kellgren*, vari anhållits, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte begära, att sådana anvisningar i förordningen om allmän varuskatt skulle utfärdas, att befrielse från varuskatt genomfördes vad avsåge försäljningen av konst vid utställningar, vid vilka försäldes arbeten ägda av den eller de konstnärer, vilkas arbeten där redovisades; ävensom

13) motionen II: 423, av herr *Svenning* och fru *Skantz*.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

A) att riksdagen i anledning av de likalydande motionerna I: 723, av herr Gösta Jacobsson m. fl., och II: 903, av herr Magnusson i Borås m. fl., måtte avslå Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 47;

B) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 62, av herr Stefanson m. fl., och II: 85, av herr Öhvall m. fl.,

2) de likalydande motionerna I: 63, av herrar Tistad och Stefanson, samt II: 84, av herr Werbro m. fl.,

3) de likalydande motionerna I: 156, av herr Thorsten Larsson och herr Wirtén, samt II: 189, av fru Gärde Widemar och herr Mattsson,

4) de likalydande motionerna I: 157, av herr Lundberg, och II: 196, av herr Nordgren m. fl.,

5) de likalydande motionerna I: 158, av herrar Lundberg och Stefanson, samt II: 193, av herr Larsson i Umeå och herr Nordgren,

6) de likalydande motionerna I: 321, av herr Torsten Hansson, samt II: 405, av herrar Henningsson och Eskel,

7) de likalydande motionerna I: 416, av herr Bengtson m. fl., och II: 534, av herr Hedlund m. fl.,

8) de likalydande motionerna I: 560, av herr Fälldin, samt II: 712, av herrar Jonasson och Dockered,

**Ang. den allmänna varuskatten**

9) de likalydande motionerna I: 588, av herr Werner, och II: 709, av herr Hermansson m. fl., i den mån motionerna behandlats i detta betänkande,

10) de likalydande motionerna I: 590, av herr Wikberg och herr Johan Olsson, samt II: 720, av herr Lothigius,

11) de likalydande motionerna I: 721, av herr Edström m. fl., och II: 901, av herr Adamsson m. fl.,

12) de likalydande motionerna I: 722, av herr Fäldin, och II: 902, av herr Josefson i Arrie m. fl.,

13) de likalydande motionerna I: 723, av herr Gösta Jacobsson m. fl., och II: 903, av herr Magnusson i Borås m. fl.,

14) de likalydande motionerna I: 861, av herr Edström m. fl., och II: 1066, av herr Adamsson m. fl.,

15) motionen I: 570, av herr Ferdinand Nilsson,

16) motionen II: 414, av herr Kellgren,

17) motionen II: 423, av herr Svenning och fru Skantz, ävensom

18) motionen II: 904, av herr Nordgren m. fl.,

mätte, i den mån de icke kunde anses besvarade genom vad utskottet i betänkandet anfört och hemställt, av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Einar Eriksson* (s), *Wärnberg* (s), *Wirmark* (s), *Paul Jansson* (s), *Stadling* (s), *Brandt* (s), *Forsberg* (s), *Kristenson* (s), *Carlsson* i Västerås (s) och *Nyström* (s), vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen — med förklarande att Kungl. Maj:ts förevarande proposition nr 47 icke kunnat av riksdagen oförändrad antagas — måtte antaga det vid propositionen fogade förslaget till förordning angående ändring i förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt med de ändringar och tillägg, att

dels ingressen erhöles den lydelse, som angivits i reservationen;

dels 69 § och anvisningarna till 9 § erhöles i reservationen angiven lydelse;

dels ock ikraftträdandebestämmelsen erhöles den lydelse, som i reservationen angivits.

Herr **WÄRNBERG** (s):

Herr talman! När vi här i landet årsskiftet 1959—1960 genomförde den allmänna varuskatten var det en skatt som ur teknisk synpunkt var en ganska bra sådan. Det var en skatt som hyggligt gick att administrera. Det var tämligen klara linjer mellan vad som var skattepliktiga köp och skattefria köp. Det skildes bra på vad som var fast egendom och vad som var varor, mellan tjänsteprestationer på materiel och tjänsteprestationer mot människor. Visserligen gjordes vid starten några undantag från huvudreglerna, men dessa undantag var små och de förryckte inte intrycket i stort att skatteformen verkligen var en allmän varuskatt.

Under de år som gått sedan 1960 har dock undantagen blivit flera och skatteformen i motsvarande grad sämre.

Den socialdemokratiska hälften i utskottet har varit motståndskraftigast mot alla de motioner med krav på undantag från varuskatten som under årens lopp har väckts i riksdagen. Men också de tappreste ger ibland upp, och så har också skett i bevillningsutskottet. Man har i några, som man tycker ömmande, fall gått med på undantag från gällande regler, men dessa undantag från omsättningsskatten har bara lett till att närliggande områden omedelbart kommit med konsekvenskrav. Resultatet har i varje fall blivit en tekniskt sämre skatt varje gång ett undantag har gjorts. De borgerliga har nästan alltid, allra helst vid skattens början, stött de motioner som krävde undantag från de generella linjerna, och kanske man ibland vid den tidpunkten trodde att detta hade det syf-



tet att man tekniskt ville förstöra en skatt som man helhjärtat gick emot då den genomfördes. I dag har man ju från det hållet numera accepterat varuskatten, så misstanken kan väl nu anses ha bortfallit.

Jag kan därför helhjärtat instämma i den borgerliga utskottsmajoritetens förslag om avslag på alla de undantagsmotioner som väckts vid årets riksdag och som samtliga behandlas i föreliggande utskottsbetänkande. Men jag kan långt ifrån instämma i de motiveringar som var huvudsakliga skälet för majoritetens avslag. De allmänna motiveringar jag tidigare anfört jämte de ytterligare motiveringar som finns i betänkandets reservation ber jag att få återropa som skäl för avslagsyrkandet.

Den betydelsefullaste ändringen i reglerna för den allmänna varuskatten genomfördes år 1965 genom en kungl. proposition. Det skedde i samband med att skattesatsen höjdes från 6 till 9,1 procent. För att då inte belasta näringslivet eller företagen med större skattebörda för sina investeringar beslöts på Kungl. Maj:ts förslag att sådana investeringar endast skulle belastas med omsättningsskatt till 60 procent av investeringsbeloppet.

Såvitt jag har kunnat läsa propositionen och utskottsbetänkandet rätt från år 1965 var meningen att i stort behålla den då gällande skattebelastningen på investeringsvaror oförändrad. Meningen var således inte att som investeringsvaror föra in nya kategorier av varor, som kanske tidigare betraktats som fast egendom eller som utgjorde reparationer på maskiner och i inkomstskattehänseende betraktades som underhåll och därför i detta avseende avdragits på en gång.

Med den förståelse som socialdemokraterna i bevillningsutskottet alltid visat gentemot näringslivets skatteproblem sade man 1965, att vi fick ta de försämringar i varuskattens tekniska utformning som den nya reducerings-

regeln innebar för att verkligen ge den ökade konkurrenskraft åt företagen som eftersträvades enligt både propositionen och utskottet. Men hade man då vetat om all den uppslagsrikedom som kom i dagen för att varor skulle komma i åtnjutande av reduceringen, så hade man förmodligen tänkt en gång till innan de nya reglerna genomfördes. I varje fall hade man krävt betydligt klarare och entydigare föreskrifter.

Som exempel på uppslagsrikedomen kan nämnas elektriska ledningar, som tidigare betraktades som fast egendom och därmed slapp skattebelastning på den del av ledningsprojektet som utgjordes av arbetslön. Efter 1965 ville man att sådana ledningar skulle betraktas som vara och komma i åtnjutande av reduceringsregeln. Prövningar i detta ärende i högsta rättsinstans har kanske inte gjort bilden lättare att reda ut. Utslaget har inneburit att ledningar på egen mark skall betraktas som fast egendom, medan ledningar på annan tillhörig mark skall betraktas som vara.

Nu vill finansministern i sin proposition skapa ett enhetligt begrepp på detta område, och han föreslår att ledningar, oberoende av på vilkens mark de går fram, alltid skall anses vara fast egendom.

Ett annat exempel på hur 1965 års bestämmelser misstolkats — eller t. o. m. kanske missbrukats — gäller varor med en varaktighet av tre år eller längre, vilka väl aldrig tidigare betraktats som investeringsvaror. Det gäller kanske i första hand småsaker, men man har ändå tvingat fram en annan bestämmelse än att tre års varaktighet skall vara tillräcklig för att en vara skall anses vara en investeringsvara och därmed komma i åtnjutande av varuskattereduktion. Varor som hålslag, samlingspärmar o. d. kan exemplifiera vad jag menar. Krav från företagare att erhalla reduktion på de varor jag nämnde har givetvis skapat problem för han-

**Ang. den allmänna varuskatten**

deln, och ibland har också handeln oavvänt reduktionsregeln som konkurrensmedel.

Förhållandet har lett till att Sveriges köpmannaförbund och ytterligare någon branschorganisation i skrivelse till Kungl. Maj:t begärt åtgärder. Köpmannaförbundet har föreslagit att en värdegräns på 200 kronor skulle sättas, under vilken gräns ingen reduktion av varuskatten skulle ifrågakomma. Kungl. Maj:t har bönhört Köpmannaförbundet över hövan och föreslagit att värdegränsen sättes till 500 kronor för varje enskilt objekt som kan komma i fråga för reduktionsregeln. Självfallet vinner man med denna högre värdegräns en avsevärd fördel ur beskattningsteknisk synpunkt. Det blir egentligen bara avskrivningsobjekt som kan komma i fråga. Men man kan inte heller blunda för att något inventarie- eller maskinköp, som normalt kunnat anses gälla investeringsvara, också får ligga i den klass som inte kan komma i åtnjutande av reduceringen. Det finns remissinstanser som velat sätta gränsen ännu högre men som dock samtidigt förordat att företagen skulle kompenseras för den ökade skatten genom liberaliseringar på andra håll.

Den socialdemokratiska hälften av bevillningsutskottet har ansett den skattetekniska vinsten med propositionens förslag vara så stor att man valt att följa denna linje. Avgörande för detta ståndpunktstagande har också varit att den ökade skattebelastningen i de allra flesta fall blir ganska liten. Den högsta skatteökning som kan komma i fråga på enskild vara blir 20 kronor, vilka dessutom i många — för att inte säga de flesta — fall reduceras till 10 kronor genom att varuskatten är avdragsgill vid inkomstbeskattningen. I förhållande till den föreslagna värdegränsen 200 kronor blir effekten ännu mindre. Vi är medvetna om att enstaka företag kan köpa flera stycken av en investeringsvara som per styck kostar mindre än 500 kronor men som till-

sammans kostar mer än den summan och att skäl kunde finnas att i dylika fall ha andra regler. Men reservanterna har liksom regeringen inte kunnat finna någon linje för att eliminera risken för skatteflykt, som bl. a. skulle ligga däri att en köper åt flera förbrukare på en gång, och man har därför inte ansett sig kunna gå med på något undantag från värdegränsen 500 kronor för varje vara.

Att man även på borgerligt håll har förståelse för någon form av värdegräns för att stänga ute småsakerna — som i de flesta fall inte är investeringsvaror — från skattereduceringen visas bäst av den motion som avgivits med herr Fälldin som första namn i denna kammare och som ansluter sig till Köpmannaförbundets framställning om en värdegräns av 200 kronor.

Ett avsnitt av propositionen behandlar sättet för skatteuttag vid reparationer av maskiner. Även detta avsnitt faller tillbaka på det resonemang som fördes i 1965 års proposition, nämligen att det som skulle komma i fråga för den fördelaktigare varuskatten var nyinvesteringar och inte reparationer. Under den tid som gått har, liksom när det gäller de förut nämnda småsakerna, hävdats att maskindelar som utbytt liksom delar till andra inventarier haft en varaktighetstid av mera än tre år och därmed skulle få varuskattereduktion, även om utbytet bokförts som underhåll och i inkomstskattedecklarationen avdragits på en enda gång.

Reservanterna anser inte att ett sådant förfaringsätt står i överensstämmelse med det beslut som fattades 1965. Reservanterna hävdar att det endast är nyinvesteringar som bör komma i fråga för reduktion. I den nu aktuella propositionen föreslås som korrektiv mot den, enligt vår mening, felaktiga tolkningen av 1965 års beslut att endast kompletta maskiner och inventarier skall kunna komma i fråga för den fördelaktiga beskattningsregeln. I brist på bättre definition av vad man vill åstad-

komma anser sig reservanterna kunna ansluta sig till propositionens förslag. Man är dock medveten om att oklarheter kan komma att uppstå i fråga om vad som i alla lägen menas med komplett maskin eller inventarium, allra helst som kompletta delar inom den stora maskinenheten också skall betraktas som komplett vara, exempelvis en elektrisk motor. Den hälft av utskottet som reserverat sig förutsätter dock att riksskattenämnden utfärdar närmare anvisningar om tillämpningen. Redan nu kan sägas att reservanterna inlägger den tolkningen i bestämmelserna att en komplett maskin skall betraktas som komplett, även om leveransen av något skäl måste ske från mer än en leverantör.

Ett speciellt ämnesområde utgör de s. k. fasta maskinerna, dvs. de maskiner som anses vara en del av byggnad. Genom utslag i regeringsrätten har fastslagits att även dessa maskiner omfattas av reduceringsregeln, liksom att monteringen av dessa maskiner är arbete på fastighet och därmed är helt fri från allmän varuskatt. Detta har inneburit att investeringar i lösa maskiner blir hårdare beskattade än de s. k. fasta maskinerna. Detta anser reservanterna vara en otillfredsställande ordning, och bilden kompliceras ytterligare av att gränsen mellan de båda nyssnämnda maskintyperna är ytterligt svävande.

När nu den borgerliga hälften av bevillningsutskottet med lottens hjälp beslutat avstyrka Kungl. Maj:ts proposition har det skett med den huvudsakliga motiveringen att en ändring av vårt nuvarande omsättningsskattesystem snart med naturnödvändighet måste ske. Man tycker sig kunna utläsa att ett förslag om mervärdeskatt kommer att föreläggas riksdagen nästa år, och under sådana omständigheter borde man inte röra vid de bestämmelser som nu finns och den praxis som utvecklat sig. Reservanterna däremot svävar ännu i lycklig okunnighet om att något förslag i mervärdeskattefrågan är att vänta till

#### Ang. den allmänna varuskatten

nästa års riksdag. Om vi inte är fel underrättade, utgår remisstiden på det överarbetade förslaget i detta ämne i medio av nästa månad, och vad som sker därefter vet vi ingenting om. Det är tänkbart — vi understryker det — att vi får ett förslag i frågan, men jag vill göra utskottsmajoriteten uppmärksam på att de tekniska problem som propositionen vill rätta till kommer att vara desamma om en föreslagen mervärdeskatt kommer att undanta näringslivets investeringsvaror från skatteplikt helt eller delvis. Jag antar att det är meningen att så skall ske

Vid en total skattebefrielse kommer gränsdragningsproblemen att bli ännu mera markerade genom att konsumtionskatten kommer att bli relativt eller låt oss säga mycket hög, medan skatten på investeringsvaror troligen kommer att bli ingen. Jag tror därför att det är angeläget att vi i dag beslutar genomföra de föreslagna reglerna, även om vi efter ett eller annat år skulle berikas med ett annat uppbörds-system för omsättningsskatten som också gör denna till en ren konsumtionsbeskattning.

Bevillningsutskottet har i denna fråga företagit den för detta utskott mycket säregna åtgärden att begära yttranden över propositionen från en del länsstyrelser, skattemyndigheter och näringslivsorganisationer.

Myndigheterna har väl i stort sett accepterat att ändringar behöver företas ur skatte- och kontrollteknisk synpunkt, men näringslivsorganisationerna pekar på att skatteskärpningar gentemot nuläget kommer att uppstå, och därför har man inte accepterat ändringarna. Några andra reaktioner från remissinstanserna var väl heller knappast att vänta. Reservanterna anser inte att de invändningar som gjorts är av den tyngd att de motiverar uppskov med de i propositionen föreslagna åtgärderna. Jag tror därför inte heller — i motsats till utskottsmajoriteten — att ett remissförfarande före propo-

**Ang. den allmänna varuskatten**

sitionsskrivandet skulle ha ändrat på propositionens innehåll.

I motionerna I: 723 och II: 903, på vilka utskottsmajoritetens avslagsyrkande ytterst vilar, påpekas att en stor skatteskärpning blir följderna om propositionen genomförs. Även i utskottsmajoritetens skrivning åberopas skatteskärpningen.

Det är möjligt, ja troligt, att det förhåller sig på det sättet om man bara ser till nuläget. Detta betyder att vi sedan 1965 haft nästan motsvarande icke tänkta skattesänkningar. Rättstillämpningen har blivit en annan än den 1965 förutsedda. Jag vill erinra om att begreppet nyinvesteringar inte är ett nytt påhitt, utan det fanns med redan 1965. Det skulle röra sig om investeringsvaror som normalt var föremål för avskrivningar. Som bevis för riktigheten av mitt påstående kan erinras om att bevillningsutskottet 1965 avstyrkte och riksdagen avlog motioner om att reduktionsregeln då också skulle omfatta reparationer och underhåll. Elektriska ledningar ansågs ju också före 1965 och till och med fram till utslaget 1966 vara fast egendom.

Då utskottsmajoriteten, visserligen från andra utgångspunkter än mina egna, i år yrkat avslag på alla motioner om undantag från allmänna varuskatten och på olika utredningar i samma syfte, anser jag mig, herr talman, i detta skede av debatten inte behöva gå in på närmare sakprövning av dessa motioner. De är ju också väl kända från tidigare års behandling.

Låt mig ändå uttrycka mitt intresse för en av motionerna, nämligen motionsparet I: 158 och II: 193, som gäller uppbördsterminer och som är värt beaktande. Det gäller på vilket sätt uppdelning skall ske mellan inbetalning av direkt skatt, inbetalning av varuskatt och sociala avgifter och där en översyn ändå kan vara befogad.

Det är en tekniskt mycket invecklad materia som ryms i det nu föreliggande utskottsbetänkandet, och många frå-

gor och detaljer har jag här inte gått in på. Jag har inte preciserat dem alls. Det är inte av brist på intresse som jag underlåtit detta, utan därför att jag tror att kammaren nu är tillräckligt påfrestad ändå.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till den vid utskotts-  
betänkandet fogade reservationen av herr Einar Eriksson m. fl.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Som herr Wärnberg sade, är det en komplicerad materia som vi har oss förelagd, men eftersom vi har dagen på oss skall jag tillåta mig att utveckla utskottets och mina egna synpunkter något utförligare än jag brukar.

Jag skall i likhet med min ärade vän herr Wärnberg först göra en kort reflexion rörande varuskatten och dess tekniska utformning. Varuskatten var, när den infördes i januari 1960, en ur teknisk synpunkt på det hela taget mycket bra skatt. Den hade sina svagheter även den, men den var relativt enkel att tillämpa över disk eller vid annan försäljning, och den fungerade relativt hyggligt därför att den var enhetlig och hade relativt få undantag. Jag delar alltså helt och hållet herr Wärnbergs synpunkter i denna del.

Jag har vissa personliga erfarenheter att bygga på, och jag har följt denna fråga ganska noga från början. Det hela gick bra — det är alldeles rätt, herr Wärnberg — så länge skatten utgjorde 4 procent och även när den höjdes till 6 procent — den höll sig då inom rimliga gränser. Men vid höjningen av skatten den 1 juli 1965 till 9,1 procent började påfrestningarna att komma. Skatten blev framför allt kännbar vid försäljning av dyrbara varor, och det går inte att blunda för att skattemoralen här i enstaka fall började att svikta. Därtill kom reduceringsregelns införande. Den var i och för sig motiverad, men följderna blev att skatte-

systemets i stort sett enhetliga karaktär bröts sönder och att gränsdragnings- samt redovisnings- och kontrollsvårigheter började göra sig gällande, och undantag födde undantag.

Framför allt i maskinbranschen liksom kanske i mindre mån i pappershandeln och järnhandeln blev dessa tillämpningssvårigheter påtagliga. Man hade ofta att handskas med tre typer av varor med olika skattesatser. Vissa förbrukningsartiklar, som såldes till industrin, var fria från skatt, liksom de fasta maskinerna, men i detta fall träffade skatten det levererade materialet. Maskiner underkastades däremot reduceringsregeln med en faktisk skattebelastning av 5,46 procent och sedan med 6 procent under förutsättning av tre års varaktighetstid. Slutligen fanns det alla övriga varor med kortare varaktighetstid — det gäller nu ett skatteuttag på 11 procent.

I vissa fall skall väl dessutom skillnad göras mellan olika köpkategorier. Det är inte så lätt för säljaren att i varje särskilt fall tillämpa lagerreglerna och riksskattenämndens tillämpningsföreskrifter. Märk väl: de som skall i det praktiska livet sköta det hela är vanliga expediter och försäljare, kanske en del i underordnad ställning utan erfarenhet och utan större träning i att läsa lagtext! Det finns ju inte skattejurister ute i företagen som håller på med sådana här frågor. Det är därför förklarligt om det på sina håll till en början hakade upp sig — det gjorde det. En lagstiftare får inte göra sig alltför stora illusioner i fråga om det praktiska livets förmåga att snabbt följa med i svängarna, herr talman. Komplikationer uppstod också därigenom att köpare och säljare i de enskilda fallen ofta hade olika meningar om skatteuttaget, och den som tolkade skattelagarna liberalast hade kanske lättare att sälja.

Ja, hur gick det då i praktiken? Låt mig erkänna att det till en början »gick på skruvar». Första tiden rådde ett visst kaos, men med näringslivsorganisatio-

Ang. den allmänna varuskatten  
nernas och länsstyrelsernas hjälp har man med svett och möda efter hand kommit fram till en någorlunda likformig praxis över hela linjen, så att det hela numera — kanske med några undantag — nöjaktigt fungerar. Jag har velat belysa denna bakgrund till ärendets behandling.

Som framgår av det anförda kan jag instämma med finansministern, när han på sid. 10 i propositionen förklarar att avsteg från de allmänna reglerna för en generell indirekt beskattning medför olägenheter i form av gränsdragnings-, redovisnings- och kontrollproblem, samt att undantagsbestämmelserna därför bör anknytas till entydiga begrepp eller faktorer. Varför har då bevillningsutskottets lottmajoritet avstyrkt propositionen?

Innan jag fortsätter vill jag fästa uppmärksamheten på att propositionen sönderfaller i tre delar — det kanske inte helt tydligt framgick av herr Wärnbergs anförande — nämligen för det första ändrade regler för reduceringsregeln tillämpning, för det andra den skattemässiga behandlingen av de fasta maskinerna och för det tredje den skattemässiga behandlingen av ledningar för eldistribution.

Jag upprepar frågan: Varför har då bevillningsutskottets lottmajoritet avstyrkt propositionen? Jo, i korthet är skälen för avstyrkandet följande. Trots vissa tillämpningssvårigheter i samband med reduceringsregelns initialskede har med stöd av prejudikat och anvisningar från skattemyndigheterna efter hand en viss enhetlig praxis utbildat sig inom näringslivet. Antagandet av propositionen skulle i viktiga punkter kräva mycket arbete inom företagen för omställning, för att sätta in personalen i de nya reglerna och för att förmå köparna att acceptera den nya ordningen, men dessutom även ge upphov till ovisshet om de nya bestämmelsernas rätta uttolkning innan nya prejudikat på nytt lagt det hela till rätta. Svårigheterna i denna del skulle förstärkas genom att

### Ang. den allmänna varuskatten

den nya regeln om vad som är att hänföra till ett komplett inventarium för in ett nytt för både säljare och köpare okänt element — en ren nebulosa — i bilden.

Jag återkommer härtill.

Det andra skälet är att vi inom kort kommer att stå inför ställningstagande till frågan om ett nytt system på varuskatteområdet. Jag tänker då på mervärdeskatten. Det är så mycket mera orimligt att vidtaga några ändringar i nuvarande system, eftersom en väsentlig omläggning av den indirekta beskattningen står för dörren. Herr Wärnberg sade att han svävade i lycklig okunnighet om detta, men om herr Wärnberg hade läst litet i propositionen skulle han ha sett följande uttalande av departementschefen rörande byggområdet: »Jag anser emellertid att behandlingen av härvid framförda förslag bör anstå i avvaktan på resultatet av den översyn av allmänna skatteberedningens förslag rörande den indirekta beskattningen, som f. n. pågår. Detta utredningsarbete beräknas bli klart under innevarande år.»

Detta sades för all del i våras. Översynen av det ursprungliga mervärdeskatteförslaget har som bekant nyligen resulterat i ett särskilt betänkande rörande övergång till mervärdeskatt, vilket nu är ute på remiss.

Utskottsmajoriteten menar att även de i propositionen framförda förslagen under alla förhållanden saklöst kan läggas på hyllan i avvaktan på det slutliga ställningstagandet till mervärdeskatten. Ingen hynda hänger på gärdesgården — för att använda ett folkligt uttryck. I konsekvens härmed har utskottsmajoriteten också ansett sig kunna lägga på samma hylla en serie i våras väckta motioner om ändringar i varuskatteförordningen.

För det tredje innebär förslaget att de i propositionen framförda ändringsförslagen skulle medföra en icke avsedd skattes kärpning och en kostnads-

höjning och därmed stämna mindre väl överens med det uttryckligen fastslagna syftet med reduktionsregeln, nämligen att eliminera den kostnads-höjande effekten på näringslivets investeringar av de höjda skattesatserna.

Vi måste göra klart för oss att vårt land befinner sig i en besvärlig kostnadssituation i jämförelse med åtskilliga andra länder. Kostnadsfrågan är i själva verket den springande punkten i vårt lands ekonomi. Den genom propositionen åstadkomna kostnadshöjningen ligger inte bara på ändringen i reduktionsregeln utan även och kanske i än högre grad på de ändrade reglerna i fråga om fasta maskiner och måhända också elektriska ledningar.

Utskottet har i denna del uttryckt sig försiktigt. Jag skulle tro att det i värsta fall kan röra sig om mellan 100 och 150 miljoner, kanske mer, om året. Detta borde vara en tankeställare för oss alla, även för reservanterna. Märkligt är att departementschefen förbigått den fördyrande effekten med tystnad. Han har i detta fall tigit som en mussla. Han har sett det uteslutande som ett skatte-tekniskt problem.

Efter de brittiska och danska devalveringarna måste det vara dubbelt angeläget att samhället inte lägger nya kostnadsbördor på den svenska industrin.

Låt oss härefter övergå till att närmare analysera propositionens förslag och jämföra detta med den nuvarande ordningen. Då jag gör det är jag medveten om att jag kanske i någon mån upprepar vad herr Wärnberg anförde, men för sammanhanget torde det vara erforderligt. Jag börjar med reduktionsregeln. Enligt 18 § 3 mom. i gällande lagtext skall skatten beräknas allenast på 60 procent av den eljest skattepliktiga omsättningen, bl. a. i vad avser »maskiner och andra döda inventarier med en beräknad varaktighetstid av mer än tre år för stadigvarande användning i jordbruk, skogsbruk, rörelse el-

ler annan yrkesmässig verksamhet». Det är lagens regel. Något annat föreskrives inte.

Reduktionsregeln skall alltså enligt gällande bestämmelser tillämpas på maskiner och andra döda inventarier med en varaktighetstid av upp till tre år. I propositionen har finansministern anmärkt på att vid tillämpning av regeln avgörande vikt fästs vid bestämmelsen om varaktighetstiden, varför följden har blivit att regeln har tillämpats på leveranser av även andra objekt än avskrivningsobjekt. Han har vidare anmärkt på att även delar till i och för sig reduktionsberättigade objekt liksom även reservdelar vid reparation kommit att omfattas av regeln. Finansministern menar att olägenheter och svårigheter föranletts av denna generösa tolkning av regelns område. Det står faktiskt »generösa tolkning».

Såvitt jag kan finna kan inga anmärkningar riktas mot skattemyndigheternas, enkannerligen regeringsrättens tolkning av lagtexten. Denna tolkning är helt i överensstämmelse med lagtexten. Om den inte överensstämmer med finansministerns intentioner, ligger felet i den av finansministern själv föreslagna lagtexten, icke i en felaktig rättspraxis.

När lagtext och intentioner inte hänger ihop, måste ju myndigheter och skattskyldiga rätta sig efter lagtexten.

Mot bakgrunden av talet om generositeten föreslår nu finansministern i propositionen en avgränsning av reduktionsregeln till vad som kan betraktas som nyinvesteringar i avskrivningsobjekt.

Jag vill inte bestrida att det på ett ställe i 1965 års proposition i departementschefens anförande (fastän det inte sägs i själva lagtexten) uttalas att regeln skulle vara tillämplig endast på nyinvesteringar. I övrigt talas endast om investeringar.

Man kan fråga: Menas med nyinvesteringar endast helt nya maskinuppsättningar? Jag har fattat finansministern

#### Ang. den allmänna varuskatten

så, att han vill utestänga reservdelarna, i varje fall vid efterföljande kompletteringsleveranser. I 1965 års proposition står uttryckligen citerat i propositionen att även reservdelar, verktyg och tillbehör, som normalt ingår i leveransberättigade investeringar, hör hit. Den nya regeln innebär att skatt beräknas enligt reduktionsregeln vid försäljning av komplett maskin eller annat komplett inventarium, under förutsättning att inventariets beskattningsvärde är lägst 500 kronor, att tillhandahållande sker för stadigvarande användning samt att inventariet med hänsyn till varaktigheten normalt hos säljaren är föremål för årliga värdeminskningssavdrag, dvs. är ett avskrivningsobjekt.

Till stöd för den föreslagna nya lagtexten uttalar departementschefen att den föreslagna avgränsningen av tillämpningsområdet skulle »i väsentlig grad» underlätta regelns tillämpning. Jag är av precis motsatt mening. Det skulle i hög grad riva upp den nuvarande ordningen och skapa nya svårigheter, i varje fall intill dess prejudikat skapats och en stabilisering av praxis åstadkommits. Det blir ett par år av nya besvärligheter för alla. Jag åsyftar härmed framför allt den föreslagna regeln om den primära avgränsningen till sådana objekt som redan vid leveranstillfället utgör en komplett, färdigställd investeringsvara, maskin eller annat inventarium. I propositionen har man konkretiserat detta i den geniala, nyfunna termen »komplett inventarium». Det är ett snillefoster!

Vad kan nu menas därmed? Sedan departementschefen kläckt denna term tycks han ha gripits av eftertankens kranka blekhet. Han tillfogar att viss jämkning av den föreslagna begränsningen dock synes befogad, i det att även delar till en anläggningstillgång kan ha karaktären av en självständig, i och för sig komplett investeringsvara.

Jag medger gärna att en värdegräns kunde ha varit lämplig. Köpmannaförbundets förslag om ett lägsta gräns-

**Ang. den allmänna varuskatten**

värde av 200 kronor hade säkert haft sina praktiska fördelar. Jag kastade fram tanken därom i bevillningsutskottet, men herr Wärnberg kanske erinrar sig att det inte vann någon förstäelse hos utskottets socialdemokratiska hälft.

Kravet på att leveransen skall omfatta komplett inventarium i förening med värdegränsen 500 kronor skapar problem och fördyring. Herr Wärnbergs bagatellisering härav — att det endast skulle betyda 20 kronor i varje särskilt fall — tror jag inte håller streck. Att varje komplett inventarium skall ha ett värde av 500 kronor innebär att om exempelvis en speditionsfirma skall lägga upp ett lager på 100 containers, där var och en kostar mindre än 500 kronor, får firman i fråga betala full skatt. Det finns naturligtvis containers som är dyrare än 500 kronor, och då klarar man sig, men det finns också mindre och billigare. Detsamma gäller för t. ex. ett mejeri, som skaffar sig ett stort antal nya kärl för mjölken, en hel serie, där varje kärl kostar mindre än 500 kronor. I det fallet blir det också full skatt. För närvarande tillämpas i sådana fall reduktionsregeln. Det kommer därför att bli en fördyring enligt propositionens förslag.

Reservanternas uppgift att det i fråga om reduktionsregeln endast gäller en återgång till den ordning som förutsattes i 1965 års proposition är en sanning med modifikation. Reservanterna har i denna del tagit alltför lätt på den yttersta anledningen till reduktionsregelns tillkomst, nämligen att i möjlig mån reducera den kostnadshöjande effekten för näringslivets investeringar. Lagtexten är det avgörande vad gäller innebörden i 1966 års beslut.

Jag skall här göra ett litet avbrott i min framställning för att ge min vän herr Wärnberg några ord på vägen — några små, små ord av kärlek. Han talade om »uppslagsrikedom och missbruk». Jag frågar: Riktat herr Wärnberg denna så att säga beskyllning även mot skattemyndigheterna och rege-

ringsrätten, som har sanktionerat vad som har förekommit?

I propositionen framhålles att syftet med det däri framlagda förslaget endast är att »komma till rätta» — så står det faktiskt — med de problem och olägenheter som reduktionsregeln medför i den praktiska tillämpningen. Men, herr Wärnberg, reservanterna går ett steg längre under något glidande formuleringar. Reservanterna framhåller nämligen att syftet med propositionen är att korrigera och komplettera bestämmelserna i sådan riktning, att man når vad som avsågs i 1965 års lagstiftning. Jag återkommer till att tolkningen av lagens innebörd utförts av landets högsta dömande myndighet. Dess kompetens kan väl inte jävas. Vill man verkligen korrigera ett regeringsrättsutslag på detta vis?

Reservanterna säger vidare att skatteeffekterna måste bedömas med utgångspunkt från de bakomliggande s. k. intentionerna. Är det fråga om en ny rättskälla, t. o. m. av högre dignitet än lagen själv, eller vad menar man med »intentionerna»? Det enda som sägs om skattebelastningen på näringslivet är att det vid en sådan bedömning är ovisst, huruvida propositionen verkligen leder till någon nämnvärd skärpning. Hur man än resonerar, går det inte att komma ifrån att det ur näringslivets synpunkt är fråga om en ökad skattebelastning i förhållande till nuläget. Hur mycket dyrare blir förslaget nu?

Herr talman! Jag lämnar nu mysteriet med det kompletta inventariet och går över till den andra frågan, som gäller de fasta maskinernas behandling i varuskattehänseende. Här kan varken departementschefen eller reservanterna — kanske dock snudd för reservanterna — göra gällande att det är fråga om att återföra beskattningen till de intentioner som låg till grund för de av riksdagen år 1965 antagna reglerna. Det rör sig här om en direkt och okamouflerad skatteskarvning. För närvarande gäller



den ordningen att fasta maskiner likställes med lösa, varför reduktionsregeln är tillämplig. Monteringen av dylika maskiner anses huvudsakligen ha gällt fastigheter och inte den skattepliktiga maskinen och är följaktligen helt fri från skatt, eftersom allt arbete på en fastighet är fritt från skatt.

Propositionen utmynnår i denna del i förslaget att alla objekt som vid fastighetstaxeringen har åsatts särskilda maskinvärden skall i varuskattehänseende inte anses såsom fastighet utan som vara, för vilken reduktionsregeln gäller. Det nya är, såvitt jag har förstått saken rätt, att reduktionsregeln om 60 procent därmed utsträcker att även omfatta vederlaget för maskinens montering, vilket hittills har varit alldeles fritt från beskattning. Det är här fråga om en mycket stor kostnadshöjning för näringslivet. Utskottets betänkande ger exempel härpå. Jag tycker dock att skattetekniska skäl för den föreslagna ändringen saknas.

Skatteskärpningen är så mycket allvarligare som den fördyrar investeringarna inom vår tunga industri. Det kan nämnas, för att ta ett litet exempel ur det praktiska livet, att vid ett av våra större skogsföretag under en treveckorsperiod skattefria prestationer på fasta maskiner, som nu enligt propositionen skall skattebeläggas, utfördes till ett belopp av en miljon kronor. Detta arbete skulle nu fördyras med låt oss säga 60 000—70 000 kronor för en treveckorsperiod. Jag vill erinra om de i dagarna framlagda boksluten för Cellulosabolaget samt Mo och Domsjö, vilka bokslut visar det ekonomiska läge som skogsindustrin befinner sig i. Vi har här, herr talman, det andra mysteriet, nämligen mysteriet med den försvunna målsättningen, den om eliminerandet av skattens kostnadshöjande effekt på investeringarna.

Till sist vill jag beröra frågan om de elektriska ledningarna. Beträffande dessa har regeringsrätten tolkat gällande bestämmelser i kommunalskattelä-

#### Ang. den allmänna varuskatten

gen på så sätt att ledningar för eldistribution över mark, som tillhör annan person än ledningarnas ägare, är att hänföra till lös egendom och att reduktionsregeln gäller för materiel till sådan ledning. I konsekvens därmed gäller reduktionsregeln även ersättningar för ledningarnas framdragande, vilka tidigare har varit skattefria.

Regeringens förslag har gått ut på en ny och tredje lösning genom att elledningar i varuskattehänseende likställes med fastighet, oavsett om de framdrages på egen eller främmande mark. Härigenom upphör reduktionsregeln att tillämpas på ledningsmaterial, som i stället beskattas helt, medan å andra sidan ersättningar för arbeten med ledningarnas framdragande blir helt skattefria. Ja, såväl den ena som den andra lösningen kan naturligtvis ha fog för sig, men eftersom det framför allt är ledningarna som kostar pengar blir det även här en kostnadsskärpning. Alla skäl talar mot en sådan, och den föreslagna ändringen skapar trassel. Vi har här det tredje mysteriet — mysteriet om hur luftledningarna på annans mark blir fast egendom.

Bevillningsutskottets lottmajoritet har avstyrkt propositionen med hänsyn till de kostnadshöjande effekterna och framför allt olämpligheten av att nu, när övergången till ett nytt skattesystem ligger inom räckhåll, införa nya regler som skapar osäkerhet och trassel. I konsekvens härmed har utskottet också avstyrkt alla motioner om ändringar i bestämmelserna, trots att utskottets majoritet kanske hyser sympati för ett stort antal av dessa motioner. Men det är möjligt att önskemålen i denna del kan tillgodoses i annan ordning.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets yrkande.

Herr TISTAD (fp):

Herr talman! Som herr Gösta Jacobson redan har framhållit sönderfaller det här förslaget i likhet med zoologi-

### Ang. den allmänna varuskatten

läroböckernas skalbaggar i tre delar, nämligen för det första fastställandet av kriterier på vad som skall anses som investeringsvara, för det andra en ny avgränsning av fastighetsbegreppet i varuskattehänseende och för det tredje behandlingen av vissa ledningar.

I det förstnämnda avseendet föreslår finansministern, såsom också har framgått av den föregående framställningen, att det skall gälla tre regler för att skattereducering skall ifrågakomma. Det måste vara fråga om en komplett maskin eller annat komplett inventarium, maskinens eller inventariets beskattningsvärde måste uppgå till 500 kronor eller mer, och maskinen eller inventariet måste utgöra en sådan anläggningstillgång som normalt är föremål för årliga värdeminskningssavdrag vid taxeringen.

Vad som menas med komplett inventarium förefaller, som också herr Jacobsson framhöll, mycket oklart och kan bli föremål för skilda tolkningar. Reservdelar, verktyg och tillbehör, som i normal omfattning medföljer vid leveransen, skall omfattas av reduceringsregeln men inte reservdelar som används vid en senare reparation. Men en del, som i sig själv utgör ett komplett inventarium, kommer under reduceringsregeln, såvida värdet uppgår till lägst 500 kronor, också om den är avsedd att sättas in i samband med en reparation. Som exempel på sådana delar anges i författningstexten motor till en arbetsmaskin. Departementschefen nämner i motiveringen också karosser, kranar och andra lastanordningar till motorfordon. Motiven för detta ställningstagande utvecklas emellertid inte på något sätt.

Införandet av begreppen »komplett maskin» och »komplett inventarium» kommer att medföra mycket stora tillämpningsvårigheter. Det belyses i en del remissyttranden. Riksskattenämnden säger sig förutsätta att den måste meddela kompletterande anvisningar, i förekommande fall försedda med vägle-

dande exempel utarbetade i samverkan med berörda branschorganisationer. Reservanterna säger sig också förutsätta att så kommer att ske. Länsstyrelsen i Örebro vill att riksskattenämnden skall få i uppdrag att utarbeta inte bara anvisningar med exempel utan också förteckningar över maskiner och inventarier som omfattas av investeringsregeln. Generaltullstyrelsen, som har exklusiv erfarenhet av de svårigheter som är förenade med varuklassificeringar, ställer sig tveksam till möjligheten att över huvud åstadkomma sådana förteckningar. Industriförbundet konstaterar att kravet på att ett inventarium skall vara komplett inte gör det möjligt att tillämpa reduceringsregeln i sådana fall då en komplett anläggning inköps i delar från olika leverantörer. Framför allt vid större nyanläggningar är det enligt Industriförbundet tämligen vanligt att vissa delar av tillverkningstekniska skäl måste beställas på ett så tidigt stadium att entreprenör inte antagits för anläggningen i dess helhet. Visserligen lär man väl kunna komma i åtnjutande av reducering också i dessa fall, om man sätter in ett särskilt inköpsföretag som mellanled för samtliga leveranser — ett förfarande som Industriförbundet inte har antytt — men det är knappast tillfredsställande att sådana åtgärder skall behöva tillgripas för att ernå en rimlig beskattning.

Verkningsarna av den föreslagna bestämmelsen belyses i Industriförbundets yttrande med ett exempel från textilindustrin. Strumpautomater är tämligen små maskiner som förekommer i stort antal inom trikåindustrin. Ofta har en enda arbetare 50 sådana maskiner att sköta. En strumpautomat består av stativ och stickcylinder plus åtskilliga andra delar jämte en elmotor. En maskin i normalutförande kostar ungefär 20 000 kronor. När en sådan maskin har varit i drift cirka fyra år måste den renoveras. Den tillföres då delar till ett värde av ungefär 2 000 kronor. Efter ytterligare fyra år måste en större renovering till;

**Ang. den allmänna varuskatten**

då ersätts delar till ett värde av cirka 4 000 kronor. Med dessa renoveringar kan man förlänga strumpautomaternas livslängd till ungefär 12 år. Men de delar som tillförs maskinerna vid dessa renoveringar, inte ens stickcylindrarna som är de dyraste enheterna, torde fylla fordringarna på ett komplett inventarium. De utgör emellertid knappast reservdelar i egentlig mening, och man tycker att skälighetshänsyn talar för en reducering. Elmotorn däremot anses som ett komplett inventarium, och skulle den behöva bytas ut skulle den i och för sig vara berättigad till skattereducering. Det tråkiga är bara att den kostar under 500 kronor och faller för 500-kronorsregeln.

Sveriges grossistförbund bidrar med ett annat exempel. I ett visst slags separatorer kostar enbart den s. k. separatorkulan omkring 40 000 kronor, vilket motsvarar cirka 60 procent av separatorns pris. När kulan behöver bytas kommer varuskatt att utgå med oreducerat belopp, eftersom kulan inte utgör ett komplett inventarium.

Det anförda torde vara tillräckligt, och jag övergår till 500-kronorskriteriet. I fråga om det blir det väl inte några större tillämpningssvårigheter, beroende på det parallellt ställda kravet att det skall vara fråga om ett komplett inventarium. Jag skall däremot uppehålla mig något vid de ekonomiska verkningar som 500-kronorsregeln kan få i vissa fall.

Textilrådet, som är en branschförening inom Sveriges industriförbund, har framhållit — uppgifterna har jag hämtat ur Industriförbundets remissyttrande — att det är typiskt för textilindustrins maskiner att de är sammansatta av en mängd sinsemellan lika enheter. Ett exempel på detta utgör spinnmaskiner, som består av ett stort antal spolar, spindlar, sträckverk osv. I spinnerierna sker oftast rationaliseringar på det sättet att någon eller några av dessa enheter ersätts med effektivare komponenter. Det tekniska nyskapandet inom

branschen avser ofta någon detalj i en maskin, som om den ersätts med en nykonstruktion väsentligt höjer hela maskinens arbetskapacitet. Varje enskilt sträckverk och varje enskild spindel representerar ett relativt lågt värde, men sträckverken och spindlarna tillsammans mantagna för en hel maskin har ett värde långt över 500 kronor. Till detta kommer att man som regel inte bygger om enstaka maskiner utan hela grupper av maskiner på en gång. Motsvarande gäller beträffande flertalet vävmaskiner, trikåmaskiner och andra textilmaskiner, där garn manövreras eller bearbetas på ett eller annat sätt. Inom textilindustrin kommer på grund av detta totalt sett betydande investeringar att falla för 500-kronorsregeln.

Åtskiliga av de redskap och andra inventarier, som används inom jordbruk och fiske, kommer genom 500-kronorsgränsen att falla utanför reduceringsregeln. Detsamma kommer att bli fallet med de flesta verktyg som används av hantverkare och i mekaniska verkstäder.

Många av remissorganen erkänner att en värdegräns är befogad. Initiativet till en sådan har ju också kommit från ett organ inom näringslivet, nämligen Sveriges köpmannaförbund. Köpmannaförbundet vill emellertid inte — alldeles bortsett från höjningen av gränsen från 200 till 500 kronor i regeringsförslaget — känna igen sitt förslag i den utformning som det nu föreligger i. För egen del anser jag att frågan om en värdegräns inte kan ses isolerad. Den måste bedömas mot bakgrunden av de båda övriga kriterierna — att ett inventarium för att komma i åtnjutande av skattereducering dels skall vara komplett, dels skall utgöra avskrivningsobjekt.

Jag övergår nu till det tredje kriteriet. Finansministern tycker att den nuvarande treårsregeln har tillämpats väl generöst. Herr Gösta Jacobsson tyckte att det var ett olämpligt ord, och jag tycker inte heller att det är särskilt väl-

### Ang. den allmänna varuskatten

funnet. Men om finansministern menar, att det har gått för långt när man tillämpar reduceringsregeln på sådana saker som linjaler, pappersknivar, stämpelställ och svampkoppar, så håller jag med honom. Jag tycker att detta inte är en riktig utveckling.

Nu vill finansministern åstadkomma en bättre avgränsning av området för skattereduceringen genom att göra reduceringsregeln tillämplig bara på sådana objekt som i egenskap av anläggningstillgång hos köparen bör göras till föremål för årlig avskrivning enligt bestämmelserna i kommunalskattelagen. Förslaget lider emellertid av den svagheten att avgörandet om det skall utgå full eller reducerad varuskatt ligger hos säljaren och — vid import — hos tullverket. Det är alltså säljaren eller tullverket som har att avgöra om köparen i sin bokföring rätteligen bör aktivera tillgången eller inte.

De regler som finns i kommunalskattelagen angående vilka objekt som bör vara föremål för avskrivning är inte så absoluta, att det alltid är möjligt för en tredje part att avgöra vad som i det ena eller andra fallet är normalt. I författningsförslaget användes just det uttrycket. Det påstås dessutom förhålla sig så att man vid rörelsetaxeringen ingalunda strikt håller sig till lagens bokstav. Åtskilliga maskiner och inventarier av ringa värde torde dras av som omkostnad fastän varaktighetstiden är längre än tre år. Vad är normalt i sådana fall — det som står i lagen eller det som tillämpas i praktiken?

Särskilt olämplig förefaller regeln att vara när köparen över huvud taget inte beskattas efter bokföringsmässiga grunder. När en jordbrukare som deklarerar enligt kontantmetoden köper ett jordbruksredskap för över 500 kronor i en järnhandel skall expediten, om förordningens ordalydelse skall följas, innan han påför skatten på notan överväga, om jordbrukaren normalt skulle ha gjort årliga avskrivningar på redskapet i sin bokföring, om han i stället för jord-

bruk hade bedrivit rörelse och använt redskapet i denna. Någon enkel skatteregel är det sannerligen inte.

Vad jag här har sagt leder mig till samma slutsatser som herr Gösta Jacobsson nyss har redovisat, nämligen att de föreslagna ändringarna kommer att skapa stor osäkerhet och leda till nya tillämpningssvårigheter, som kommer att få en rad tolkningstvister i släptåg. Med tanke på att det inom relativt kort tid måste bli aktuellt att ersätta den allmänna varuskatten med en mervärdeskatt bör vi undvika att göra några mera djupgående ingrepp i varuskatteförordningen, allra helst om de kan leda till sådana besvärligheter som här är att befara.

Herr Wärnberg säger att problemen med investeringsvarorna kommer att bli desamma i ett mervärdesystem. Det har jag mycket svårt att förstå, herr Wärnberg. Företagen kommer ju i ett sådant system att ha avdragsrätt för all ingående skatt, vare sig den hänförs till investeringsvaror, hjälpmaterial eller material som bildar underlag för företagets produktion. Den gränsdragning som man i dag har mellan investeringsvaror och andra varor kommer ju inte i princip att finnas i mervärdeskatten.

De socialdemokratiska reservanterna säger — och herr Wärnberg har upprepat det i sitt anförande — att ändamålet med de nya reglerna bara är att avgränsa reduceringsregelns tillämpningsområde till vad man avsåg vid regelns införande 1965. Underförstått är då givetvis att reduceringsregeln inte har fått den tillämpning som man syftade till 1965. Detta kan bero bara på två ting. Antingen har regeringsrätten i sina utslag, som legat till grund för den nuvarande tillämpningen, tolkat bestämmelserna felaktigt, eller också har bestämmelserna varit felaktigt utformade. Jag skulle vilja fråga reservanterna: Vilket är det?

Jag kommer nu till de fasta maskinerna. Här är rättsläget för närvarande

**Ang. den allmänna varuskatten**

det, att sådana maskiner vid inköp beläggs med reducerad skatt medan montering och reparationer är skattefria, eftersom maskiner som åsätts särskilt maskinvärde vid fastighetstaxeringen anses tillhöra fastigheten. Nu föreslår finansministern att detta skall ändras genom att alla objekt, som vid fastighetstaxeringen åsätts särskilt maskinvärde, trots detta skall anses som varor rakt igenom varubeskattningen så att säga. Detta innebär att anskaffning fortfarande kan ske med skattereducering, men att skatt i motsats till vad som nu gäller kommer att utgå på monteringen, reducerad skatt om monteringen utföres av den som levererat maskinen och eljest full skatt. Full skatt kommer likaledes att utgå på reparationsarbeten, som nu är skattefria.

Det förslag som nu lagts fram syftar således medvetet till en skärpning av den beskattning som nu gäller. Det är heller inte fråga om någon oväsentlig skärpning, eftersom monteringskostnaden för fasta maskiner ofta är betydande. Det är inte ovanligt att den uppgår till 25—50 procent av anläggningskostnaden i dess helhet. Konsekvenserna drabbar huvudsakligen den tyngre industrin, bl. a. skogsindustrin, järn- och stålindustrin och den petrokemiska industrin. Inom dessa industrier dominerar exporten. Att lägga en ökad skattebörda på dessa typiska exportindustrier strider direkt mot principer som jag trodde att vi alla var överens om numera. Särskilt i det inträdda läget med starkt ökade svårigheter för våra exportindustrier är en sådan åtgärd att betrakta som synnerligen allvarlig.

Sett ur rent skatteteknisk synpunkt kommer den föreslagna ändringen att medföra nya komplikationer. Vissa entreprenörer i byggbranschen, som utför murning, plåtarbeten och målning, utför ofta arbeten på fasta maskiner i samband med montering eller uppförande eller i form av underhåll. Sådana entreprenörer blir med de föreslag-

na reglerna skattskyldiga för en del av sin verksamhet.

Ett annat problem uppstår när ett utländskt företag levererar en maskin som skall monteras fast och företaget självt skall stå för monteringen. I detta fall uttas varuskatten för maskin av tullverket. Enligt de regler som gäller för beskattningsvärdet vid import medräknas inte monteringskostnaden i beskattningsvärdet. Monteringskostnaden blir därmed definitivt skattefri. I regel saknar det utländska företaget fast driftställe här i landet, och det finns inte vare sig teoretisk eller praktisk möjlighet att senare ta ut skatt av företaget för monteringsarbetet.

Det finns, herr talman, när det gäller de fasta maskinerna inga skäl som talar för bifall till propositionen.

Jag kommer så till den sista delen av förslaget, den som gäller behandlingen i varuskattehänseende av ledningar av olika slag.

Onekligen är rättsläget på detta område inte tillfredsställande för närvarande. Skattebeläggningen är nu beroende av över, på eller i vems mark ledningarna går. Man kan hålla med finansministern om att enhetliga regler bör gälla för alla slags ledningar och att man därför måste bortse från äganderätten till den mark som berörs av ledningsnätet. Finansministern föreslår att man skall lösa frågan på det sättet att alla ledningar i varuskattehänseende likställs med fastighet. Personligen anser jag nog att detta är den enda framkomliga vägen. Att jag likväl går på avslag på propositionen också i denna del sammanhänger med den allmänna inställningen att vi nu inför den skattereform som måste komma, innebärande övergång till mervärdesskatt, inte skall lappa på den allmänna varuskatten, utan dras med olägenheterna under den tid som återstår.

I konsekvens med denna inställning har utskottsmajoriteten avstyrkt alla de vid riksdagens början väckta motioner

### Ang. den allmänna varuskatten

som utskottet har behandlat i samband med propositionen, fastän en del av motionerna innefattar förslag som har mycket som talar för sig.

Jag skall här beröra tre motionsyrkanden som gäller dels undantag från allmän varuskatt för konst som försäljs på utställning, dels undantag för proteser, dels slutligen yrkesmässighetsbegreppet vid verksamhet som bedrivs av staten och kommun i samverkan.

Konstverk är nu fria från allmän varuskatt när konstnären säljer dem från sin ateljé. När de säljs på utställning eller i butik blir de däremot skattebelagda. I motioner — också i en från socialdemokratiskt håll — yrkas att konstverk skall vara skattefria också när de säljs på utställning. Det konstnärliga skapandet bör inte beskattas, anser motionärerna, som också visar på att skattebestämmelserna lätt kan kringgås.

Motsvarande motionsyrkanden har behandlats av riksdagen tidigare men avslagits.

Utredningen angående indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter som nyligen lagt fram sitt betänkande har föreslagit, att konstverk skall undantagas från mervärdesskatt i alla fall då de säljs av upphovsmannen direkt, alltså oberoende av om försäljningen sker från ateljé eller från utställning. Det är alltså här att konstatera att utredningen har hamnat på samma linje som motionärerna.

Det skattepliktiga området är i varuskatteförordningen avgränsat på sådant sätt att personliga tjänster såsom läkavård och tandvård inte beskattas. Undantag gäller också för läkemedel som tillhandahålles enligt recept eller till sjukhus. Skattefriheten för läkemedel är motiverad av sociala hänsyn. Man har inte velat fördyra läkemedlen genom att belägga dem med skatt.

Däremot gäller inget undantag för proteser. Det finns många slag av proteser. En viktig grupp är de ortopediska hjälpmedlen. I fråga om dessa inne-

bär beskattningen inte någon belastning för den enskilde, eftersom sådana hjälpmedel numera bekostas av staten.

En annan viktig och stor grupp är tandproteserna. I fråga om dessa är det i regel den enskilde som får stå för kostnaderna. Av dem som får tandproteser insatta är huvuddelen över 60 år. Många är människor i små omständigheter. Därtill kommer att de vanligaste proteserna i allmänhet inte varar längre tid än cirka fem år. Sedan måste de bytas ut. Det är alltså för många fråga om en kännbar periodiskt återkommande kostnad.

Ur folkhälsosynpunkt är det av mycket stor betydelse, att de som har behov av konstgjorda tuggverktyg får fullgoda proteser. Det finns därför starka sociala skäl som talar för att tandproteser i varuskattehänseende jämföras med läkemedel och undantages från skatt.

Men saken har också en annan sida. Trots att proteser i princip är skattepliktiga blir en tandprotes inte belastad med varuskatt, om den tillverkas av en tandläkare eller av en tandtekniker som är anställd hos en tandläkare. Tillverkningen av tandprotesen anses då utgöra tandvård, och någon varuskatt utgår inte. Däremot får tandläkaren betala skatt för det material som går åt. Men de flesta tandläkare gör inte själva proteser till sina patienter utan beställer dem från ett fristående dentallaboratorium. I sådana fall blir proteserna belagda med varuskatt på hela värdet, såväl material som arbetskostnad. I genomsnitt representerar arbetskostnaden cirka 65 procent av slutproduktens pris. Den reella skillnaden är alltså den att denna arbetskostnad blir beskattad när en tandprotes tillverkas på ett fristående dentallaboratorium men inte när en tandläkare gör den på eget laboratorium.

Det är ur många synpunkter mindre önskvärt — och det är tandläkarnas och dentallaboratoriernas organisationer helt överens om — att tandläkarna håller

**Ang. den allmänna varuskatten**

sig med egna laboratorier och egna tandtekniker, utan det är betydligt mera rationellt med fristående dentallaboratorier som vart och ett betjänar flera tandläkare. Den verksamhet det här är fråga om kräver långtgående specialisering och en sådan är inte möjlig på ett laboratorium av den storlek som en tandläkare själv kan hålla. Övergången till fristående dentallaboratorier innebär alltså en strukturrationalisering som inte bör motverkas genom olämpligt utformade skattebestämmelser.

Utredningen angående indirekta skatter och socialförsäkringsavgifter har i sitt betänkande uppmärksammat det problem som här är berört. Utredningen erkänner, att det skulle främja en enhetlig beskattning på detta område, om man undantog dentallaboratoriernas arbeten från skatteplikt. Men eftersom dentallaboratorerna också bedriver annan verksamhet, som måste vara skattepliktig, så skulle det uppstå praktiska tillämpningsproblem. Utredningen påpekar också, att dentallaboratorierna i ett mervärdeskattesystem får avdragsrätt för ingående skatt, vilket inte tandläkarna får. Utredningen säger sig hysa förståelse för yrkandet om skattefrihet för dentaltekniska arbeten men anser att skattetekniska skäl talar emot ett undantag.

Utskottet har i sin skrivning hänvisat till vad utredningens har sagt och nöjer sig för egen del med att konstatera, att en övergång till mervärdeskatt uppenbarligen skulle bidra till att i viss mån reducera de olägenheter som påtalats. Utskottet har därmed inte tagit ställning vare sig för eller emot en skattebefrielse i ett blivande mervärdeskattesystem utan den frågan får givetvis prövas i samband med införandet av ett sådant.

För att den som utövar en rörelse eller verksamhet skall vara skyldig att betala allmän varuskatt skall verksamheten bedrivas yrkesmässigt. Verksamhet som staten eller en kommun — ock-

så en landstingskommun — bedriver för att tillgodose uteslutande egna behov anses inte som yrkesmässig, såvida den inte bedrivs i bolags- eller liknande form. Så har bestämmelserna tillämpats sedan varuskattens tillkomst vid årsskiftet 1959/1960.

Vid vårriksdagen 1965 beslöts trots motstånd från oppositionens sida en ytterligare inskränkning i yrkesmässighetsbegreppet i fråga om offentlig verksamhet. Regeln att verksamhet som staten eller kommun bedriver uteslutande för egna behov är skattefri skulle gälla också när verksamheten anordnats i samverkan mellan staten och en kommun eller mellan kommuner.

Bakgrunden till ändringen var att försvarets fabriksverk hade åtagit sig att ombesörja tvätten för sjukvårdsinrättningarna i en del landsting. Enligt de bestämmelser som gällde före den 1 juli 1965 måste fabriksverket ta ut allmän varuskatt på tvätt som utfördes för landstingens räkning. Tvätt som utfördes för statliga inrättningar ansågs däremot tillgodose statens egna behov och var därför fri från varuskatt. Finansministern ansåg att det borde föreligga skattefrihet i båda fallen. Visserligen erkände han, att avskaffande av skattskyldigheten för tvätt som utfördes för landstingens räkning kunde missgynna den enskilda tvätteriverksamheten, men han viftade bort betänkligheterna. Det måste, sade han, »anses vara ett allmänt intresse att offentlig verksamhet bedrivs så rationellt som möjligt och att möjligheterna härutinnan tillvaratas. Varuskattens nuvarande utformning utgör visst hinder häremot. Sådana konsekvenser bör undanröjas.»

Och de undanröjdes som sagt. Detta har gått ut över de enskilda tvätterierna, som blivit försatta i ett mycket svårt konkurrensläge. Tidigare anlitade landstingen enskilda tvättinrättningar i ganska stor omfattning, men när försvarets fabriksverk nu inte behöver ta ut allmän varuskatt på sina leveranser till

**Ang. den allmänna varuskatten**

landstingsinrättningarna, är det på de flesta håll inte möjligt för de enskilda tvätterierna att hävda sig.

Också på ett annat område har skattefriheten för försvarets fabriksverk visat sig vara konkurrenshämmande. Centrala beklädnadsverkstaden i Karlskrona, som sorterar under försvarets fabriksverk, tillverkar uniformer och konkurrerar på detta område med enskilda konfektionsfabriker. Konkurrensen snedvrids emellertid av att centrala beklädnadsverkstaden i motsats till de privata tillverkarna inte behöver betala allmän varuskatt vid leveranser till stat eller kommun. Det rör sig här om civila uniformer för t. ex. järnvägs-, polis- och tullpersonal och personal vid kommunala trafikverk och liknande. Den uniformstillverkning, som bedrivs vid centrala beklädnadsverkstaden anses tillgodose endast statens respektive kommunens egna behov, trots att de tjänstemän, som skall ha uniformerna, i allmänhet får betala dem till självkostnadspris minus viss rabatt. En i princip privat konsumtion blir på detta sätt undantagen från den allmänna varuskatten.

I själva verket utgör den offentliga sektorn — staten, landstingen och kommunerna — med den tolkning man gett ordet »samverkan» i anvisningarna till 12 § varuskatteförordningen i dag ett slags frihandelsområde, där myndigheterna kan handla med varandra och arbeta åt varandra utan att betala allmän varuskatt, medan enskilda företag inte kan komma in på denna marknad utan att belastas med 11,1 procents skatt på sina nettopriser. Det är denna konkurrenssnedvridande verkan av de nuvarande bestämmelserna som vi inom oppositionen vänder oss emot.

Utredningen angående den indirekta beskattningen och socialförsäkringsavgifterna diskuterar problemet rätt ingående i sitt betänkande men kommer till slutsatsen, att de nuvarande reglerna — som för övrigt går tillbaka på ett förslag av allmänna skatteberedningen — skall

överföras till mervärdeskattesystemet i oförändrat skick.

Vi kan inom oppositionsparterna inte godta den slutsatsen utan anser, att gränsdragningen mellan yrkesmässighet och icke-yrkesmässighet inom den offentliga sektorn bör ändras i samband med övergång till mervärdeskatt, så att skatten blir konkurrensneutral också på detta område.

Herr talman! Med åberopande av det skäl, som jag här tidigare anfört, att vi inte nu inför en snar övergång till mervärdeskatt bör företa några ändringar i varuskatteförordningen, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag och avslag på propositionen och samtliga motioner.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Såsom herr Tistad nyss anförde har bevillningsutskottet som en konsekvens av sitt avstyrkande av Kungl. Maj:ts proposition även avstyrkt samtliga de i det sammanhanget behandlade motionerna.

Om kammaren enligt utskottets förslag skulle besluta att avslå propositionen, är det otvivelaktigt logiskt att också avslå motionerna. Om kammaren däremot i strid mot utskottets ståndpunkt skulle bifalla propositionen, talar skäl onekligen för att yrkanden om bifall jämväl till vissa av motionerna får framställas.

Med hänsyn härtill anhåller jag, herr talman, att få framställa följande alternativyrkanden.

Under förutsättning att utskottets förslag under punkten A icke bifalles yrkas för det första i anledning av de likalydande motionerna I: 156 och II: 189, som gäller undantag från omsättningskatt när konstverk av konstnären försäljes på utställning, att 10 § 1 mom. punkten 10 i förordningen om allmän varuskatt skall erhålla följande ändrade lydelse: Konstverk hänförliga till tulltaxenummer 9901—9903 när de annorledes än butiksmässigt tillhandahållas av



## Ang. den allmänna varuskatten

upphovsmannen direkt till konsument eller införes till riket i anslutning till sådant tillhandahållande.

För det andra yrkas bifall till de lika-lydande motionerna I: 63 och II: 84, som gäller undantag för omsättnings-skatt på proteser.

För det tredje yrkas bifall till de lika-lydande motionerna I: 62 och II: 85, vilka gäller befrielse från omsättnings-skatt för verksamhet som bedrivs av stat och kommun i konkurrens med enskild företagsamhet i samma bransch.

Med hänvisning till vad herr Tistad har anfört torde någon ytterligare motivering för bifall till dessa motioner icke vara erforderlig.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Den tidigare debatten har gett klara exempel på att nuvarande system för indirekt beskattning på en hel del punkter är otillfredsställande. Detta i fråga om flera detaljer och i vissa fall också mera generellt.

Vi konstaterar att här föreligger en rikhaltig flora av ändringsförslag, som tidigare har berörts i debatten, och jag vill för min del nämna följande motioner därför att jag tycker att det har framförts en del motiveringar som är beaktansvärda. Motionerna I: 63 och II: 84 rör sig om läkemedel enligt recept och proteser, och motionerna I: 156 och II: 189 behandlar konstverk försålda på konstnärens egen utställning. Motionerna I: 321 och II: 405 gäller översyn bl. a. av vissa byggnadskostnader, och motionerna I: 416 och II: 534 upptar ändrade bestämmelser om beskattning av industribyggnader. Motionerna I: 560 och II: 712 föreslår att fasta inventarier i jordbruk och skogsbruk skall beskattas på ett sätt som delvis avviker från nuvarande förhållanden. Motionerna I: 588 och II: 709 föreslår avskaffande av reduceringsregeln och ersättande med en sänkt räntenivå, som enligt motionärernas uppfattning anges betyda mera för expanderande företag

än de förmåner som reduceringsregeln även enligt propositionens förslag skulle kunna ge.

I flera motioner kan även utläsas en varm önskan om mervärdeskatt — utan nämnvärt besked om vem som skall betala den.

Utskottet, som väsentligen ställer sig negativt till alla förändringar av nuvarande skatteform och som önskar en total revision, säger sig emellertid icke finna att man i fråga om införande av mervärdeskatt behöver avvakta en anslutning till en vidgad stormarknad. Jag har tolkat det så, att man även från utskottets sida menar att det nog inte är så aktuellt med inträdet i stormarknaden — att inträdet i EEC låter vänta på sig. Det är inte aktuell politik, och därför bör, säger man, mervärdeskatt genomföras ändå. I annat fall skulle man ju ha följt intentionerna att även i detta fall inte säga någonting bestämt.

För min del har jag klart för mig att den indirekta beskattningen är en skatteform som på sätt och vis fungerar fullt tillfredsställande. Den försvårar för många att undandra sig skattebetalning och fungerar således klart effektivt ur statskassans synpunkt.

Det som jag emellertid för min del aldrig har kunnat förlika mig med utan som jag finner orimligt är att denna indirekta beskattning på det sätt som sker skall drabba sådana livsmedel och andra nödvändighetsvaror, som spelar en större roll i barnfamiljernas och de sämre ställda inkomsttagarnas budget än i de förmögnares. Den allmänna varuskatten slår alltså inte lika över hela fältet, utan de sämre ställda är mest utsatta för den. Den som har en större lyxkonsumtion kan i viss mån eliminera verkningarna av skatteskraven genom att minska på umbärliga inköp. Det är betydligt svårare att minska konsumtionen av nödvändighetsvaror.

Jag tycker det är någonting av godtycke också i systemet att lämna bidrag och skatteförmåner till människor i små omständigheter och samtidigt ta

**Ang. den allmänna varuskatten**

ifrån dem fördelen härav genom att beskatta nödvändighetsvarorna. Jag har den bestämda uppfattningen, att de förmaner som lämnas exempelvis till barnfamiljerna och till folkpensionärerna ur skattesympunkt sannerligen inte är någonting som staten skall behöva ta tillbaka.

Det system som vi har är invecklat, och det är ur uppbördssynpunkt bristfälligt. Det är svårt att få in pengarna, och antalet restantier ökar. Det är cirka 70 000 detaljhandlare och därutöver hantverksföretag, service- och småindustriföretag, som har att inleverera skattebelopp, och det är förenat med besvär och krångel. Ur den synpunkten skulle det även rent tekniskt vara bättre om man finge bort indirekt beskattning från minuthandelsledet och flytta över den till partihandels- och förädlingsstadiet. Det är emellertid inte mycket vunnet med att införa skatteuttag på de sistnämnda stadierna, om man ändå skall bibehålla skatteuttaget också i butiksledet, utan då gör man såvitt jag förstår plågan värre.

Det är emellertid värdefullt med övergång till ett annat system, då man därigenom skulle få större möjligheter till differentiering och större möjligheter att ta hänsyn till försörjningsbörda och skattekraft. Man skulle kunna skapa ett naturligt och fast system motsvarande ett bevillningsfritt avdrag, som skulle kunna fungera så att säga mer mekaniskt genom att undanta nödvändighetsvaror, som människor i små omständigheter alldeles särskilt behöver. Ur den synpunkten förefaller det mig att ett undantagande av prisbilliga livsmedel, mjöl, gryn, potatis, mjölk, smör, margarin, samt enklare arbetskläder och arbetsskodon skulle kunna motsvara ett skattefritt avdrag och skulle fungera starkt och klart.

Jag skall inte längre uppehålla kammaren med dessa saker. Med den uppfattning jag har, är det naturligt att jag så till vida är på utskottets linje, att jag yrkar avslag på Kungl. Maj:ts proposi-

tion. Plottrandet och småändrandet kan ha sina uppgifter, det kan rätta till saker som även jag finner upprörande. Å andra sidan vill man här bara göra ett krångligt system mera invecklat. På den väg jag har antytt finns möjlighet att åstadkomma också modifikationer, som är starkt socialt betonade, exempelvis när det gäller sjuka människor, när det gäller proteser o. s. v. Detta skulle kunna mycket smidigare och bättre kunna iakttagas i ett annat system än det nuvarande.

Jag har således intet annat yrkande än avslag på Kungl. Maj:ts proposition.

**Herr WÄRNBERG (s):**

Herr talman! Om kammaren inte hade upptäckt förr, att detta är en tekniskt invecklad historia, gjorde man det nu, när herr Jacobsson talade om att det förelåg tre mysterier och gjorde en detektivhistoria av det, och när herr Tistad tog fram sin biologibok och sade att propositionen, liksom skalbaggen, sönderfaller i tre delar.

Jag skall ändå försöka skingra några av herr Jacobssons mysterier.

Herr Jacobsson frågade mig, på tal om den uppslagsrikedom jag talade om och rent av det eventuella missbruket, om det var meningen att jag med det ville säga, att rättsmyndigheterna har gjort fel eller om det är fel i lagtexten.

Jag får nog det intrycket, att lagtexten varit felaktig. I förarbetena till propositionen talade man om, vad man ville, och man trodde väl att man skulle ha fått det tillämpat. Men det har man inte fått, utan lagtexten har blivit utslagsgivande. När man alltså finner att det inte blev som intentionerna var, är det väl ingen annan råd än att ändra lagtexten. Det är detta man nu skall göra, herr Jacobsson! Större var inte mysteriet.

Herr Jacobsson sade att jag svävade i »lycklig» okunnighet om huruvida det skulle komma något förslag om mervärdeskatt eller inte. Det sade jag, men

om herr Jacobsson lägger in någon värdering i ordet *lycklig*, t. ex. att det skall betyda att jag inte vill ha någon mervärdeskatt, skall jag tillfredsställa herr Jacobsson med att ta bort ordet »lycklig». Jag svävar dock fortfarande i okunghet om huruvida det kommer någon proposition eller inte.

Jag vet mycket väl, att denna fråga har varit och är under prövning. Den är ute hos remissinstanserna just nu. Men huruvida det nästa år kommer en proposition om mervärdeskatt och hur den i så fall ser ut, därom svävar jag i okunghet — antingen det nu är lyckligt eller olyckligt.

Vi säger, att vi vill en återgång till intentionerna från 1965, och det har vi på punkt efter punkt försökt att slå fast. Herr Jacobsson eller herr Tistad sade, att vi har åtminstone en punkt, där det inte är fråga om någon återgång, och det gäller de fasta maskinerna, där det klart är en skatteskärpning gentemot det förhållande som skulle ha rått 1965, om det fått stå sig. Det är alldeles riktigt. Men om en regel är så besvärande, herr Jacobsson, att den ger den ena maskinen en fördel framför andra maskiner, så är det väl rimligt att försöka få en likställighet till stånd. Det är detta man är ute efter.

Detsamma kan jag väl säga åt herr Ferdinand Nilsson beträffande jordbrukets maskiner. Jordbrukets fasta maskiner är i dag inte likställda med övriga rörelsers på grund av det fastighetsbegrepp som vi har i vår nuvarande lagstiftning. Genom att de fasta maskinerna i övriga rörelser nu kommer att belastas något hårdare kommer en utjämning att ske i någon mån. Reserverna förutsätter dock, att Kungl. Maj:t ser över denna sak och jämställer jordbrukets fasta maskiner med övriga rörelsers fasta maskiner.

Jag hävdar fortfarande, att det har visats en hel del uppslagsrikedom när det gäller att få skattereduktion. Jag kan aldrig tänka mig att herr Gösta Jacobsson ändå slåss för att muffrar, skruvar,

#### Ang. den allmänna varuskatten

plankor, hålslag, samlingspärmar och dylikt är investeringsvaror! I 1965 års förslag om införande av reduktionsregeln var det dock hela tiden tal om att befria investeringsvarorna. Jag kan inte inbilla mig att herr Gösta Jacobsson nu vill påstå, att allt det jag räknade upp är investeringsvaror. Då måste det helt enkelt vara ett missbruk av de intentioner som låg bakom lagstiftningen, även om det inte är något missbruk mot den lagtext som senare utformades.

Att det kommer att bli en kostnadsfördyring gentemot nuläget har vi aldrig bestritt. Det kommer att bli så. Men om man vill hjälpa företagsamheten — och det anser jag att man vill — skall man väl göra det på andra sätt än genom att försöka hitta kryphål i den lagstiftning, som man en gång har föreslagit. Vi är medvetna om att företagsamheten i vårt land just nu har det besvärligt, men inte hjälper man företagsamheten genom att befria hålslag och dylika ting från 4 procent av omsättningskatten. Det tvivlar jag på.

Jag tror därför att man här för in målsättningen på ett felaktigt sätt, och det är väl ett av herr Gösta Jacobssons mysterier. Målsättningen var nämligen att man skulle få i stort sett oförändrade skatter på företagets investeringar, och med investeringar avses i förarbetena klart och tydligt sådana varor, som kan bli föremål för avskrivningar — alltså avskrivningsobjekt. Det skatte-läge som rådde år 1965 för dessa investeringar skulle kvarstå oförändrat. Den målsättningen är fortfarande giltig, såvitt jag kan förstå, med det lilla undantaget att man har försökt att hyfsa till det hela genom att ändra tillämpningen för fasta maskiner och inte tar russin ur två kakor, dvs. att betrakta dem som inventarier ett år och sedan betrakta dem som fast egendom för att kunna utnyttja båda fördelarna. Det skall vara antingen det ena eller det andra.

Herr Lundström framställde här en serie alternativa yrkanden om bifall

**Ang. den allmänna varuskatten**

till förslagen om undantag från den allmänna varuskatten för en del varor.

Nu är det väl min tur att börja tala om mysterier! Man yrkar först i sitt utskottsutlåtande avslag på alla dessa motioner under den förutsättningen, att man tänker sig att det så småningom skall komma någon reglering av den indirekta beskattningen och därför inte vill göra några ändringar. Men får man det inte som man vill med yrkandet om avslag på propositionen, så struntar man blankt i det yrkandet och säger: »Nu skall vi krångla till det här ännu litet mera.»

Det är för mig ett mysterium. Det är inte något mysterium som man behöver anlita detektiver för att reda ut, utan det har naturligtvis ett politiskt, taktiskt motiv.

Herr talman! Jag ber att få yrka avslag på samtliga de alternativa förslag, som herr Lundström framställde.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h) kort genmäle:

Herr talman! Jag kan inte hjälpa det, men jag tycker inte att herr Wärnberg har förmått skingra de tre mysterierna som jag konstaterade föreligga i propositionen — mysteriet om det kompletta inventariet, mysteriet om den borttapade målsättningen och mysteriet om hur luftledningarna för elektrisk kraft som går över annans mark kan bli fast egendom. Inget av dessa mysterier har herr Wärnberg lyckats skingra.

Herr Wärnberg återkom till missbruk, uppfinningsrikiedom och kryphål, men jag förstår inte detta tal. När det gäller ting som är sanktionerade av rikets högsta dömande myndighet på detta område, regeringsrätten, hur kan man då tala om missbruk, uppfinningsrikiedom och kryphål? Jag tycker att det är alldeles felaktigt, herr Wärnberg! Skall man göra några anmärkningar, och det kan man naturligtvis göra, så skall man göra dem mot den dåliga lagtext som antogs 1965. Hade vi

fått den litet tydligare, så kan det hända att mycket hade varit bättre.

Som jag sade redan förra gången, slåss jag givetvis inte på något sätt för hållslagen och det andra småkraftset, och jag tycker inte att det borde ha varit med. Jag har, som sagt, föreslagit en gång i utskottet, och jag upprepade det nyss, att man borde ha följt Köpmannaförbundets förslag om 200 kronor som gräns.

Jag skall passa på tillfället att, om jag så får säga, skämta litet med herr Wärnberg! Jag skall ta ett exempel, så får vi höra hur herr Wärnberg ställer sig till det.

Är en personvagn för järnvägstrafik som levereras utan inredning att betrakta som komplett personvagn? Det är den naturligtvis inte, men den är kanske underkastad reduktionsregeln i alla fall med hänsyn till det tillrättläggande, som sedan sker i anvisningsföreskrifterna. Hur blir det då med inredningen? Soffor, papperskorgar, hopfällbara bord m. m. levereras särskilt. Är dessa detaljer att hänföra till komplett inventarium eller ej? Jag tror knappast att de är det, men förhållandet är en smula underligt. Enligt propositionen skall var och en av dessa saker behandlas för sig och falla utanför reduktionsregeln, om de inte levereras tillsammans med järnvägsvagnen i övrigt. Detta kommer kanske att driva fram att man måste leverera en järnvägsvagn komplett med alla tillbehör, i stället för att, såsom nog i stor utsträckning sker, leverera järnvägsvagnen utan inredning och sätta in inredningen efteråt.

Riktigt svårt blir det, om man övergår till anläggningar av mera komplicerad art än järnvägsvagnar, lastbilar och sådant. En komplett massafabrik består av en rad kärl, maskiner och apparater, allt sammanbundet med rörledningar. Dessa kärl, maskiner och annan apparatur måste rimligen betraktas som kompletta även om ingen människa använder någon av dem utan att

samtidigt använda övriga komponenter. I rörledningarna inbyggda filter, pumpanordningar etc. kommer emellertid att råka ut för en hårdare behandling, beroende på att varje del inte har ett eget namn utan bara kallas för rör. Petrokemiska anläggningar består vanligen mest av ett antal kilometer rör i olika storlekar och utförande. Uppförandet av en sådan anläggning måste, om den av departementschefen angivna hårdare linjen anses riktig, anföras till en särskild entreprenad för att reduktionsregeln skall kunna tillämpas.

Mycket stora ändringar i näringslivets sätt att arbeta kommer sålunda att framtingas.

Herr TISTAD (fp) kort genmäle:

Herr talman! Herr Wärnberg framställer problemet om beskattningen av de fasta maskinerna som någon sorts rättvisefråga och menar, att det inte är rättvist att beskatta en fast maskin annorlunda än en lös maskin.

Men det ligger väl ändå något i att monteringskostnaderna utgör en mycket stor del av totalkostnaderna för en fast maskin, under det att inköpet av en lös maskin inte alls är förenat med några monteringskostnader eller med jämförelsevis låga sådana — det har sagts att monteringskostnaderna för en lös maskin aldrig överstiger 10 procent. De fasta maskinerna är ofta mycket stora — det rör sig om pappersmaskiner, raffinering- och tankanläggningar inom den petrokemiska industrin, de stora maskinerna inom järn- och stålverk o. s. v. Jag tycker nog att man inte utan vidare kan säga att här skall föreligga en likformighet, utan det kan finnas skäl för en olikartad beskattning.

Hur rättsläget var före den 1 juli 1965 har jag inte lyckats utröna. Men efter 1965 — när riksskattenämnden hade meddelat den anvisningen, att fasta maskiner skulle beläggas med reducerad varuskatt liksom även monteringskost-

Ang. den allmänna varuskatten naden, därest monteringen utfördes av leverantören — ändrade regeringsrätten på det och bestämde, att monteringskostnaden skulle vara fri från skatt eftersom den var att jämställa med arbete på fastighet. Man får anta att det rättsläget egentligen borde ha gällt också före den 1 juli 1965, även om tillämpningen var en annan.

Därför kan man nog med skäl säga, att det är en skärpning i förhållande till läget före 1965. Men det sade jag inte, herr Wärnberg — jag var mycket försiktig på den punkten och yttrade, att det är en skärpning i förhållande till vad som nu gäller. Det är för mig oklart vad som gällt före 1965; jag har inte på den tid som stått till förfogande lyckats reda ut den saken riktigt.

Vad sedan gäller herr Lundströms alternativyrkanden så var andemeningen i herr Wärnbergs erinringar att de som suttit på ärendet i utskottet skulle bedriva ett dubbelspel; jag vet inte om han använde just detta ord. Men så är det väl ändå inte, herr Wärnberg. Vi har avstyrkt dessa motioner. Herr Wärnberg är fullt medveten om att vi ansluter oss till och ställer oss bakom åtskilliga av synpunkterna i motionerna; det kommer också fram i utskottsutlåtandet även om det inte är utvecklat mera i detalj. Men vi avstyrker som sagt motionerna av den anledningen att vi inför det förestående införandet av den allmänna mervärdeskatten inte vill göra några ändringar i den gällande varuskatteförordningen.

Men om gärdet nu blir upprivet genom att socialdemokraterna driver igenom ett bifall till reservationen blir det ju ändå avsevärda ändringar i varuskatteförordningen — ändringar gentemot vilka de av oss föreslagna ter sig tämligen betydelselösa. Och då tycker jag att det bara är logiskt — om varuskatteförordningen i alla fall skall ändras — att vi yrkar på de ändringar som vi anser rimliga men som vi inom utskottsmajoriteten med en viss självövervinnelse har avstått från att yrka

**Ang. den allmänna varuskatten**

bifall till. Jag kan inte se att det är något dubbelspel.

Vad beträffar herr Lundströms roll i sammanhanget så har han inte suttit i utskottet och kan inte lastas för detta. Men jag skall bekänna, att därest propositionen blir antagen kommer jag att rösta för bifall till dessa alternativyrkanden. Det tycker jag är en mycket hederlig och rättfram inställning, som inte alls strider mot mitt ställningstagande i utskottet.

Herr WÄRNBERG (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag måste tyvärr upplysa herr Jacobsson om att jag inte är någon rättsinstans och därför faktiskt inte kan svara när det gäller tolkningen av lagfrågor. Men vi har en instans här i landet, som heter riksskattenämnden och som utger anvisningar om hur lagfrågor på skatteområdet skall tolkas. Jag förutsätter att riksskattenämnden gör herr Jacobsson till viljes och utfärdar anvisningar som gör det lättare att tolka lagtexten.

Jag vill sedan, herr talman, ta upp ett par saker som tidigare har berörts.

Det har sagts att en mervärdeskatt säkerligen inte kommer att skapa de gränsdragningsproblem som jag har talat om och som enligt mitt förmenande kommer att bli ännu värre vid en mervärdeskatt. Det måste under alla omständigheter, som jag ser det, bli fråga om en avgränsning mellan investeringsvaror och konsumtionsvaror. Nu har jag inte en aning om hur propositionen — om det över huvud taget blir någon proposition — kommer att se ut, men man kan i varje fall aldrig gå så långt att konsumtionsvarorna för företag här tas med såsom undantagna. Alltså kommer det att finnas exakt samma gränsdragningsproblem, bara med den skillnaden att det blir ett mycket större gap mellan konsumtionsvaror och investeringsvaror än vad det är i dag.

Jag har naturligtvis inte anklagat herr Lundström för något dubbelspel.

Han har inte suttit med i utskottet och har alltså, tycker jag, full rätt att lägga fram ett förslag. Men det är fortfarande för mig något av ett mysterium att herr Tistad kan säga att han kommer att rösta för herr Lundströms förslag, trots att han nyss yrkade avslag på det. Herr Tistad argumenterar tydligen på följande sätt: »Får jag inte skatten intakt, skall jag förstöra den rejält.» Det tycker jag ändå är någon form av dubbelspel; jag sade kanske inte dubbelspel, men nog tycker jag det är ett mysterium, eftersom herr Tistad ändå öppet nu har deklarerat att han kommer att rösta för herr Lundströms förslag.

Jag har, herr talman, ingen anledning att ändra mina yrkanden.

Herr TISTAD (fp):

Herr talman! Herr Wärnbergs och min uppfattning på den här punkten går isär, väsentligen på grund av att vi har olika värderingar.

Herr Wärnberg anser att ett bifall till de alternativa yrkanden som här har framställts skulle fördärva den allmänna varuskatten. Det skulle alltså vara någon sorts hämndakt, när vi inte får igenom vår vilja, att vi definitivt vill fördärva den allmänna varuskatten genom att rösta för dessa yrkanden. Jag tror att herr Wärnberg inlägger litet för mycket i vårt handlande; vi är inte så diaboliska. Ville jag vara elak skulle jag kunna säga att om nu socialdemokraterna röstar igenom propositionen och därmed fördärvar den allmänna varuskatten så kan vi lika gärna fördärva den ytterligare lite, men det vill jag inte säga, bl. a. av det skälet, att jag nog tycker att vi förbättrar den allmänna varuskatten en smula. Det är krav som vi sedan länge har framfört, krav som vi anser berättigade och som vi nu vill skriva in i varuskatteförordningen. Därigenom tycker jag att vi i varje fall i materiellt hänseende förbättrar varuskattens utformning. Med varje ny bestämmelse följer självfallet att det kan

bli vissa tillämpnings- och omställnings-svårigheter. De svårigheter som kommer att uppstå genom våra modesta ändringsförslag är emellertid mycket obetydliga i jämförelse med de svårigheter och den osäkerhet som kommer att uppstå därest propositionen bifalles.

Jag vidhåller, herr Wärnberg, att det här inte är fråga om något dubbelspel eller någon taktik, utan det är fråga om enkel logik. Det skäl som vi har haft att inte yrka avslag på motionerna har förfallit i och med att propositionen bifalles, ty då kommer ändå omfattande ändringar att vidtagas i varuskattefördordningen. Då finns inte längre det motivet att vi skall lämna varuskattefördordningen intakt till dess att vi får en mervärdeskatt.

Under dessa förhållanden anser jag att det är logiskt att vi yrkar bifall till de motionsförslag som det här är fråga om.

**Herr LUNDBERG (h):**

Herr talman! Under den allmänna motionstiden i januari väckte jag tillsammans med herr Stefanson en motion, nr 158, som påpekade de uppenbara olägenheterna med nuvarande ordning för inbetalning av dels källskatten, dels den allmänna varuskatten. Dessa inbetalningar sker varannan månad och vid sammanfallande tidpunkter. Nu har behandlingen av denna motion skett i samband med propositionen nr 47, vilket i och för sig kan vara tveksamt, eftersom det här icke rör sig om ett skattetekniskt spørsmål utan om ett samhällsekonomiskt, vilket både utskottets lottmajoritet och reservanterna vänligt framhåller.

Som jag självfallet inte kan förutsätta att kammarens ledamöter läst motionen vill jag kort beskriva den på följande sätt. Genom de koncentrerade skatteinbetalningarna till statsverket alla udda månader åstadkommes våldsamma likviditetssvängningar i hela näringslivet med en varannanmånads-

**Ang. den allmänna varuskatten**  
intervall. Om man flyttade redovisningen av den allmänna varuskatten till jämna månader skulle en avsevärd utjämning ske. Nu kan två intilliggande månader visa svängningar på mellan fyra och fem miljarder kronor. Vårt förslag skulle reducera dessa svängningar nästan till hälften.

Vi har fått en positiv skrivning från hela utskottet. Likväl anser jag det vara nödvändigt med en kritisk kommentar, vilket kanske i förstone kan förefalla otacksamt. Nu riktas ju inte kritiken direkt mot utskottets sakbehandling, utan snarare mot dess absoluta övertro på Kungl. Maj:ts goda vilja när det gäller att besvara viktiga skrivelser.

Vid arbetet med denna motion kom jag underfund med att Bankföreningen redan förra sommaren hade skrivit till Kungl. Maj:t i samma ärende. Bankföreningen hade då utgått från banktekniska resonemang, medan jag tog upp samma problem ur affärlivets synpunkt. Slutsatserna blev desamma. Nu avslås motionen med hänvisning till att Bankföreningen kommer att få svar från Kungl. Maj:t och att mina synpunkter då kommer att i vederbörlig mån beaktas — om nu något svar någon gång kommer att lämnas. Bankföreningen har väntat i snart ett och ett halvt år. Jag skall be att få citera ur en artikel med rubriken »O.s.a.» i Bankföreningens tidskrift *Ekonomisk Revy* nr 8, eftersom där klart utsägs vad det rör sig om.

»För drygt ett år sedan riktade Bankföreningen en skrivelse till Kungl. Maj:t med önskemål om översyn av betalningsterminerna för skatteuppbörden. Det skedde i förhoppningen om att åtgärder skulle vidtagas för ett jämnare flöde av skattemedel via banksystemet till uppbördsmyndigheterna. I skrivelserna konstaterades bl. a. att en så enkel förändring som att uppbörden av inkomst- och omsättningsskatt förlades till skilda månader skulle medföra stora fördelar.

Under det år som gått, utan reaktion

### Ang. den allmänna varuskatten

från myndigheternas sida, har situationen inte förbättrats. De kraftiga svängningarna mellan stora kassamässiga under- och överskott för staten, som egentligen ingen någonsin önskat eller ens avsett, fortsätter att växa.

Redan den omständigheten att allmänhetens och bankernas likviditetsplanering försvåras helt i onödan har förefallit oss utgöra skäl nog för att överväga förändringar. Men kan det föra frågan framåt, vill vi gärna tillägga att vi sedan länge även haft riksbanken som meningsfrände. I en remisskrivelse redan 1963 om riksgäldskontorets rätt att delta på dagslåne-marknaden framhöll riksbanken nämligen: 'Ur penningpolitisk synpunkt skulle det otvivelaktigt vara en fördel om säsongvariationerna i upplåningen hos riksbanken kunde minskas... att avgöra i vad mån marknaden verkligen undergått en mera bestående åtstramning låter sig svårigen göra... bankernas upplåning i riksbanken skulle bättre än nu återspegla den allmänna tendensen i utvecklingen av penningtillgången...'

»I klartext innebär detta», skriver Ekonomisk Revy, »att de stora kastningarna i statsbudgetens utfall gör det svårt att dra några konjunkturella slutsatser från bankernas likviditetsutveckling. Det skulle vara lättare att föra en rationell penningpolitik, om ett jämnare flöde kunde åstadkommas.

Vad finns egentligen att vänta på?» slutar artikeln i Ekonomisk Revy.

Jag hade i våras tillfälle att diskutera detta ärende med riksgäldsdirektör Ringström, som efter vad jag förstod var mycket positivt inställd. Han ansåg att ärendet var av avsevärd betydelse och önskade att en ändring skulle kunna komma till stånd i den utjämnande riktning som jag föreslagit.

Min förhoppning hade självfallet varit att motionens krav om utredning hade bifallits, men i den här allmänna motionsslakten har även detta utredningskrav åkt med och avfärdats med

en vänlig hänvisning till denna brevskrivning, som kanske aldrig blir av. Skulle jag med detta påpekande möjligen kunna väcka finansdepartementets intresse och uppmärksamhet, har ju verkligen någonting blivit gjort. Då spelar det föga roll hur motionen behandlats.

Herr talman! Att ställa något yrkande kan jag naturligtvis inte göra. Men i min ljusblå optimism hoppas jag att mitt inlägg här har fört frågan framåt.

Herr LARFORS (s):

Herr talman! Jag vill säga några få ord om ett av departementschefens uttalanden i proposition nr 47 år 1967, nämligen att elledningar av alla slag bör i varuskatthänseende likställas med fastighet.

Jag hade inte bara hoppats på utan också räknat med att departementschefens uttalande om att elledningar likställas med fastighet endast skall gälla i varuskatthänseende och icke vad gäller rätt att göra avskrivningar på elledningar av olika slag.

Men enligt de upplysningar som jag kunnat inhämta tycks det vara så att elledningar inte får avskrivnas. Det betyder att kapital som nedlagts i elledningar bara växer år efter år. Jag är medveten om att vi i dag inte skall behandla frågan om avskrivningsrätten, men jag har ändå velat föra den på tal, ty om avskrivningar inte får ske är det en för elldistributionsföretagen mycket väsentligare och större fråga än den om ökad omsättningsskatt.

Jag ber, att få sluta här och hoppas att jag kan få återkomma vid något annat tillfälle.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder i första hand yrkats bifall till vad utskottet i punkten A hemställt, dvs. avslag å Kungl. Maj:ts proposition nr 47, samt bifall till reservationen. I andra hand hade, fortsatte herr tal-



**Ang. den allmänna varuskatten**

mannen, för det fall utskottets hemställan i punkten A icke vunne bifall och Kungl. Maj:ts proposition således icke avsloges, i anslutning till avgivna motioner yrkats, att vissa ändringar och tillägg — utöver de i reservationen föreslagna — skulle vidtagas i förordningsförslaget om allmän varuskatt.

I anledning av vad sålunda yrkats komme, anförde nu herr talmannen, propositioner att framställas först särskilt om bifall till eller avslag å utskottets hemställan under punkten A. För det fall utskottets hemställan icke bifölles, fortsatte herr talmannen, komme propositioner att ställas rörande den av utskottet under punkten A behandlade, i propositionen föreslagna förordningen angående ändring i förordningen om allmän varuskatt paragraf- och punktvis. Därefter komme, yttrade herr talmannen, utskottets hemställan i övrigt att upptagas till behandling.

**Utskottets hemställan under punkten A**

Beträffande denna hemställan gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å densamma; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wärnberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 55 punkten A, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås utskottets hemställan i punkten.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom upprensning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Tistad* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 61.

**Förslaget till förordning angående ändring i förordningen om allmän varuskatt***10 § 1 mom. punkten 8*

I fråga om denna punkt gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av densamma med den lydelse, som föreslagits i motionerna I: 63 och II: 84 samt vidare på avslag å nämnda motioner; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på godkännande av punkten enligt motionernas förslag, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wärnberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner 10 § 1 mom. punkten 8 i förslaget till förordning angående ändring i förordningen om allmän varuskatt med den lydelse, som föreslagits i motionerna I: 63, av herrar *Tistad* och *Stefanson*, samt II: 84, av herr *Werbros* m. fl., röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, avslås motionerna.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en bör-

**Ang. den allmänna varuskatten**

jan omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 31;  
Nej — 61.

Därjämte hade 20 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

**10 § 1 mom. punkten 10**

I vad gällde denna punkt gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av densamma med den lydelse, som under överläggningen föreslagits av herr *Lundström* samt vidare på avslag å det av herr *Lundström* framställda yrkandet; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på punktens godkännande med den av herr *Lundström* föreslagna lydelsen, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wärnberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner 10 § 1 mom. punkten 10 i förslaget till förordning angående ändring i förordningen om allmän varuskatt med den lydelse, som under överläggningen föreslagits av herr *Lundström*, röstar

Ja;  
Den, det ej vill, röstar  
Nej;

Vinner Nej, har det av herr *Lundström* framställda yrkandet avslagits.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 31;  
Nej — 62.

Därjämte hade 19 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

**18 § 3 mom., 69 § och anvisningarna till 9 §**

Godkändes med den lydelse, som föreslagits i reservationen.

**Anvisningarna till 12 §**

I avseende å dessa anvisningar gjorde herr talmannen propositioner, först på godkännande av desamma med den lydelse, som föreslagits i motionerna I: 62 och II: 85 samt vidare därpå att nämnda motioner skulle avslås; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på anvisningarnas godkännande enligt motionernas förslag, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Wärnberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som godkänner den lydelse av anvisningarna till 12 § i förslaget till förordning angående ändring i förordningen om allmän varuskatt, som föreslagits i motionerna I: 62, av herr *Stefanson* m. fl., och II: 85, av herr *Öhvall* m. fl., röstar

Ja;  
Den, det ej vill, röstar  
Nej;

Vinner Nej, avslås motionerna.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Lundström* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 28;

Nej — 61.

Därjämte hade 21 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

*Anvisningarna till 18 § samt ingress och ikraftträdandebestämmelser*

Godkändes med den lydelse, som föreslagits i reservationen.

Utskottets hemställan i övrigt

Bifölls.

-----

Anmäldes och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 167, med förslag till lag angående ändring i lagen den 17 juni 1932 (nr 223) med särskilda bestämmelser om delning av jord å landet inom vissa delar av Kopparbergs län, m. m.

-----

Anmäldes och bordlades

utrikesutskottets utlåtanden:

nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation; samt

nr 12, över väckta motioner angående samarbete med de nordiska länderna;

statsutskottets utlåtanden:

nr 164, i anledning av riksdagens år 1966 församlade revisorers berättelse över verkställd granskning av statsverket, i vad berättelsen hänvisats till statsutskottet, jämte motioner;

nr 165, i anledning av riksdagens år 1966 församlade revisorers berättelse, i vad avser organisationsföredragandenas verksamhet samt arbetstidskontroll och effektivitetsmätning inom statsförvaltningen, jämte motioner;

Ang. den allmänna varuskatten

nr 166, i anledning av riksdagens år 1967 församlade revisorers särskilda berättelse om utgivningen av statsliggaren;

nr 167, i anledning av riksdagens år 1967 församlade revisorers särskilda berättelse om statlig representation;

nr 168, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till statsutskottet, jämte motioner;

nr 169, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående lönegradsplacementen av vissa tjänster m. m.;

nr 170, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående bemyndigande för Kungl. Maj:t att i vissa fall avstå allmänna arvsfondens rätt till arv;

nr 171, i anledning av motion angående vidgning av det nordiska tjänstemannautbytet;

nr 172, i anledning av motion angående Dansmuseets lokal- och personalförhållanden;

nr 173, i anledning av motion angående forskningsberedningen;

nr 174, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående stiftelse för utgivning av en informationstidskrift för invandrare;

nr 175, i anledning av motioner om en plan för den kriminologiska forskningens utbyggnad; samt

nr 176, i anledning av motioner om sociologisk forskning rörande sambandet mellan inställning till etiska och religiösa normer samt ungdomskriminalitet;

bevillningsutskottets betänkanden:

nr 60, i anledning av riksdagens år 1966 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket m. m., såvitt berättelsen hänvisats till bevillningsutskottet;

nr 61, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med redogörelse från Nordiska rådets femtonde session, såvitt skrivelsen hänvisats till bevillningsutskottet jämte motioner; samt

nr 63, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till tulltaxa, m. m., jämte motioner;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 50, i anledning av motioner angående kapitalförsörjningen för lastbilstrafiken;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse till riksdagen med redogörelse för Nordiska rådets femtonde session;

nr 52, i anledning av motion om tillskapande av ett enhetligt statligt skogsföretag;

nr 53, i anledning av motioner om samordning av den statliga företagsgruppen;

nr 54, i anledning av motioner om tillskapande av ett allmänägt bostadsbyggnadsföretag;

nr 55, i anledning av motioner om ökad verksamhet vid statliga företag m. m.;

nr 56, i anledning av motion angående formerna för den offentliga upphandlingen; samt

nr 57, i anledning av motioner om en allsidig utredning rörande förutsättningarna för den mindre företagssamheten m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och tilldelats första lagutskottet; samt

nr 59, i anledning av motioner om viss utredning angående säkerhetspolisens register;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 57, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och tilldelats andra lagutskottet; samt

nr 64, i anledning av väckta motioner om erläggande av skatt som villkor för erhållande av tilläggspension från den allmänna försäkringen;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts skrivelse med överlämnande av redogörelse från Nordiska rådets svenska delegation, i vad skrivelsen hänvisats till lagutskott och behandlats av tredje lagutskottet;

nr 54, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förköpslag m. m. jämte motioner i ämnet, dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 30 maj 1916 (nr 156) om vissa inskränkningar i rätten att förvärva fast egendom eller gruva eller aktier i vissa bolag, m. m., till den del propositionen ännu icke behandlats av riksdagen, dels motioner om samhälleligt ägande av mark som förutsättning för stadsplanläggning;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändring i lagen den 6 april 1956 (nr 86) om åtgärder mot vattenförorening från fartyg; samt

nr 56, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående fortsatt giltighet av 1 § andra stycket lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningsstillstånd för byggnadsarbete samt ändrad lydelse av 3 § samma lag, dels motioner i ämnet, dels ock motioner om rätt att uppföra mindre egna hem utan byggnadsstillstånd;

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 38, i anledning av riksdagens år 1966 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning av statsverket, m. m., såvitt berättelsen hänvisats till jordbruksutskottet; samt

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående godkännande av 1967 års vetekonvention och 1967 års konvention om livsmedelshjälp; även som

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 50, i anledning av motioner angående rationaliseringen av eldistributionen;

**Interpellation ang. sysselsättningsläget i Värmland**

nr 52, i anledning av motion om de eftersatta gruppernas problem;

nr 53, i anledning av motioner om företagsdemokrati;

nr 54, i anledning av motion om kartläggning av problemen inom film-  
skapandets område, m. m.; samt

nr 55, i anledning av väckta motioner angående Vindelälvens utbyggnad.

**Interpellation ang. sysselsättningsläget i Värmland**

Herr ERIKSSON, KARL-ERIK, (fp) erhöll på begäran ordet och anförde:

Herr talman! Under innevarande år har i många delar av vårt land sysselsättningsproblemen blivit mycket allvarliga.

Värmland är ett av de län där läget är särskilt bekymmersamt. Vid en jämförelse av antalet arbetslösa i länet i mitten av november 1967 och samma månad föregående år framkommer, enligt uppgifter från arbetsmarknadsstyrelsen, en ökning med inte mindre än 832 personer. Antalet arbetslösa var i mitten av innevarande månad 2 360, varav 585 kvinnor, mot 1 528 november 1966.

Antalet lediga platser uppgick i november 1967 till 557. Motsvarande siffror i november 1966 var 788. Skillnaden är alltså nu 231 st.

Av arbetsmarknadsstyrelsens uppgifter framgår vidare att under hela år 1966 inlämnade totalt 19 företag varsel om driftsinskränkningar eller driftsnedläggningar. 674 arbetstagare beräknas beröras. Under perioden januari—23 november 1967 varslade 28 företag. Antalet berörda arbetstagare beräknas till 1 160.

Det tidigare offentliggjorda varslat från Billeruds Aktiebolag om nedläggning av industrierna i Jössefors och Kyrkebyn, den allvarliga ekonomiska kris som Malmsjö Piano AB, Arvika,

råkat in i samt de denna vecka offentliggjorda och planerade rationaliseringarna inom Uddeholmsbolaget, vilket bl. a. medför friställandet av ett större antal tjänstemän, är exempel som accentuerar det allvarliga läget.

Det är allmänt känt att statsrådet Johansson, bl. a. genom flera besök i Värmland, på nära håll tagit del av och väl känner problemen där.

Med anledning av detta och med hänvisning till vad som ovan anförts anholder jag om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få ställa följande fråga:

Planerar herr statsrådet några särskilda åtgärder för att förbättra sysselsättningsläget i Värmland?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spørsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande avlämnade motioner:

nr 908, av herr *Ahlmark*,

nr 909, av herr *Dahlén m. fl.*,

nr 910, av herrar *Enarsson* och *Sveningsson*,

nr 911, av herr *Eriksson, Einar*,

nr 912, av herr *Holmberg m. fl.*,

nr 913, av herr *Hübinette*,

nr 914, av herr *Larsson, Thorsten*,

nr 915, av herr *Larsson, Thorsten*,  
och herr *Svanström*,

nr 916, av herr *Nilsson, Yngve, m. fl.*,

nr 917, av herr *Nilsson, Yngve*, och  
herr *Sveningsson*,

nr 918, av herr *Sundin m. fl.*,

nr 919, av herr *Wallmark*, samt

nr 920, av herrar *Wallmark* och  
*Strandberg*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 153, med förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370), m. m.

## Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kam-  
marens ordningsstadga följande enkla  
fråga denna dag framstälts av herr  
*Arvidson* (h) till herr statsrådet och  
chefen för jordbruksdepartementet:  
»Vilka åtgärder är Herr Statsrådet be-  
redd vidtaga för att påskynda anlägg-  
andet av reningsverk för avloppsvat-

ten för att hejda den snabbt tilltagan-  
de vattenföroreningen?»

Justerades protokollsutdrag för den-  
na dag, varefter kammarens samman-  
träde avslutades kl. 13.27.

In fidem

*K.-G. Lindelöw*